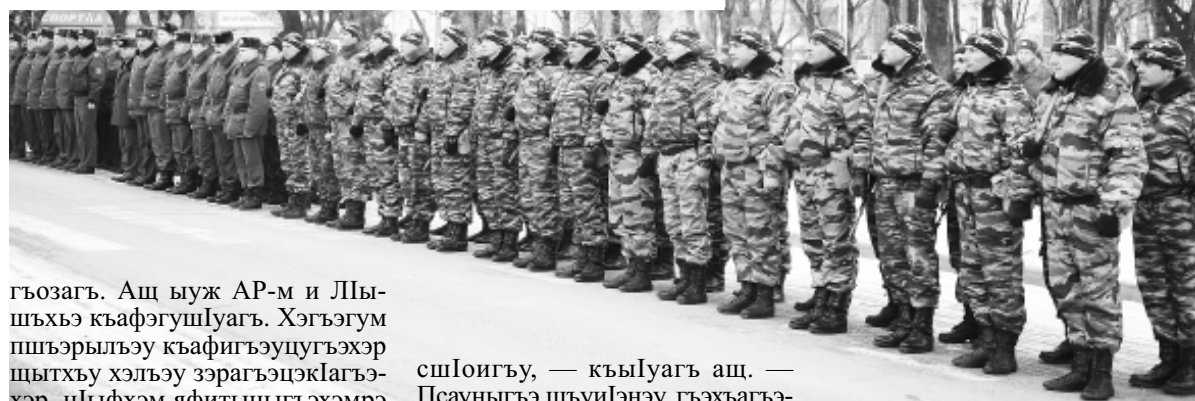

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

АР-м и МВД иот-
рядэу Чэчэн Рес-
публикэм къулы-
кыу шызыхыгъэ-
хэр тыгъуасэ, шы-
лэ мазэм и 31-м,
къэкложыгъэх.
Ахэм торжествен-
нэ зэхыхэкIэ Ле-
ниным ыцIэ зыхырэ площадым шапэгъокIыгъэх. Ащ
хэлэжыагъ АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан.

Торжественнэу апэгъокIыгъэх

гъозагъ. Ащ ыуж АР-м и Лышхъэу къафэгущыуагъ. Хэгъэгум пшъэрэу къафигъэуцугъэхэр шытху хэлъу зэрагъэцIагъэхэр, цыфхэм яфитыныгъэхэр яшхъафитыныгъэрэ къызэраухумагъэхэр лыгъу зэрэщытхэр, ащкIэ яухъазырыныгъэ къызэрагъэлъэгъуагъэр ащ къыхигъэщыгъ.

— Профессионализмагъэ хэлъу шъуикъулыкъу зэрэшхуыгъэм, республикэм ыцIэ зэрэшхуэтыгъэм афэшI нэбгырэ пэпчэ «тхъауегъэпсэу» есIомэ

сшIоигъу, — къылуагъ ащ. — Псауныгъэ шъуилэнэу, гъэхъагъэхэмкIэ къулыкъур лыжыгъэ-кIотэнэу сышхуфэлъа.

Яшхъафитыныгъэ япсауныгъэ-кIи шынагъо хэлъыгъэ нахъмышIэм, къызэкIэмыкIоху япшъэрэу зэрагъэцIагъэхэр Александр Речицкэм къыхигъэщыгъ, къулыкъу зэрагъэцIагъэхэмкIэ зэрафэразэр къылуагъ.

АР-м и МВД и ППС ыкIи

ОМОН-м яотрядитIу Чэчэн Республикэм къыкIыжыгъэхэр. Мэзыхым къыкIоц къулыкъу ахыгъэу къагъэзэжыгъ ахэм ачIыпIэ нэмыкI отрядхэр кIуагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтхэр А. Гусевым тыригъэх.

Пстэумэ апэу отрядитIоу Чэчэн Республикэм къулыкъу шызыхыгъэхэм япашхэм хэзыгъэ ямылэу, зэкIэри узынчэхэу,

япшъэрэу къагъэцIахы къызэрагъэзэжыгъэм хэгъэгум кIоцI ИофхэмкIэ министрэу Александр Речицкэр шагъэ-

Зэфэхысыжхэм уагъэрэзэнэу шыт

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэорышланIэу Адыгэ Республикэм шыIэм 2011-рэ илэсым Иофэу ышIагъэм изэфэхысыжхэм ыкIи кIыхъгъэ илэсым пшъэрэу зыфигъэуцужыгъэхэрэм зашхыгъэу иIэгъэх зэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекъуапэ шыкIуагъ. Ащ хэлэжыагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор Федорко, АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр, правэушумэкIо органхэм ялыкIохэр, нэмыкIхэри.

Зэфэхысыжхэм афэгъэхыгъэу доклад къышIыгъ АР-м исуд пристав шхъаIэу Дмитрий Ткаченкэм. Ащ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, 2011-рэ илэсым къыкIоцI миллиарди 3,4-рэ фэдиз зытефэрэ Иоф 270 699-рэ суд приставхэм зэхэфын фыагъэ. Иоф мини 192-м ехъу зэхэфын зэралъэкIыгъэм ишIуагъэкIэ, бюджет зэфэхъафхэм сомэ миллиони 158-м ехъу арагъэхъажын алъэкIыгъ.

ГъэорышланIэм анахъэу ыналэ зытыригъэтыгъэ лэныкIохэм ащыт судхэм унашъоу ашыгъэхэр гъэц-

кIэгъэнхэм епхыгъэ Иофыгъохэр. Джащ фэдэу лэжыпкIэр игъом зымытырэ пашхэм пшъэдэкIыж ягъэхыгъэным, ащкIэ цыфым ифитыныгъэхэр укъуагъэ мыхъунхэм мэхъаншхо иIэу ылытагъ. Республикэм шызэрагъэгъэ бзэджэшIагъэхэм ащыт 527-р ГъэорышланIэм ыкIи ащ иструктурнэ подразделенихэм агъэунэфыгъ, ащ епхыгъэу уголовнэ Иоф 276-рэ зэхэфыгъ. 2010-рэ илэсым егъэпшагъэмэ, а пчъагъэр процент 51-кIэ нахыбэ хуэгъэ. Уголовнэ Иоф 249-р зэхэфыгъах, судым

Иоф 246-рэ Iэклагъэхъагъ. 2011-рэ илэсым къыкIоцI административнэ правэуко-ныгъэхэм алъэныкIоцI суд приставхэм Иоф 1952-рэ зэхэфыгъ, законыр зыукъуагъэхэм, зэкI пIоми ухэмыуко-ну, пшъэдэкIыж арагъэхыгъ.

Алиментхэр игъом зымытыхэрэм афэгъэхыгъэу Иоф мин пчъагъэ ГъэорышланIэм зэхыфын ылэкIыгъ. Джащ фэдэу республикэм шыпсэхуэу чIыфэ зытелъхэм ащытхэр Урысыем игъунапкъэхэм арагъэкIыгъэхэп. Коррупцием пшIуеклогъэным пае шыIэ план гъэнэфагъэм диштэу, зилэ-натIэ къызыфэгъэфедзэу законыр зыукъохэрэр, ахъщэ къуалъхъэ зыштэрэ пащэхэр, къулыкъушIэхэр къыхэгъэщыгъэнхэм, ахэм пшъэдэкIыж ягъэхыгъэным аналэ зэрэтырагъэтыгъэр Дмитрий Ткаченкэм къылуагъ.

Илэсым изэфэхысыжхэр къышIыгъэ суд пристав шхъаIэр нэмыкI лэны-

кIохэм къащыуцугъ. ГъэорышланIэм тапэкIи иИофшIэн чанэу зэрэзэхышхэр, коррупцием, ахъщэ къуалъхъэ зыштэхэрэм, чIыфэхэр игъом зымытыжыгъэхэрэм анахъэу зэрапэшIуеклогъэхэр гупшысэ шхъаIэу ипсалъэ къышхыгъэщыгъ. АщкIэ пшъэрэу зыфагъэуцужыгъэхэрэм кIэклэу къащыуцугъ.

Адыгеим иэкономикэ хэ-хъоныгъэхэр ышIынхэм, бюджетым кIыхъэрэ ахъщэр нахыбэ шIыгъэным, цыфхэм яфитыныгъэхэр къушху-мэгъэнхэм чанэу Иоф адззышIэрэ суд приставхэм АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан зэрафэразэр къылуагъ Алексей Петрусенкэм. ИлэсыкIэу кIыхъагъэм ГъэорышланIэм игъэхъагъэхэм джыри ахигъэхонэу, федеральнэ гупчэм пшъэрэ-лэу къыгъэуцухэрэр шытху хэлъу ыгъэцIэнхуэу къыфэлъэуагъ. Амалэу шыIэмкIэ республикэм ипашхэр IэпыIэгъу къызэрафэ-хушхуцхэм къыкIыгъэхыгъ.

2011-рэ илэсым къыкIоцI шытху хэлъу зилэ-шIэн зыгъэцIэгъэ подразделении 3-р зэхэсыгъом къышхыгъэщыгъэх, ахэм шIухъафтынхэр афашIыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Псыр нахъ макIэу къалэкIэхъэ

Шылэ мазэм и 28-м къышхыгъэу Мыекъуапэ икIокIыпIэ лэныкIо шыIэ бэу зэхэт унэхэм ащыпсэхэрэм псыр нахъ макIэу къалэкIэхъэ хуэгъэ. Районхуэ ЦКЗ-м, Михайловым ыкIи «Шэуджэн къэлэ цыкIум» ащыIэ унэ зэтэтхэм псы стырымкIэ гумэкIыгъо яIэп, ау псы чыIэм зэпыугъохэр фэхуэгъэх, анахъэу ышхъагъэрэ къатхэм ар анэсырэн.

МУП-у «Мыекъопэводоканалым» иинженер шхъаIэу Сергей Гапоновым къызэрилуагъэмкIэ, ом изытет къызыдихыгъэ гумэкIыгъохэм япхыгъэу псы чыIэм зэпыугъохэр фэхуэгъэх. Чыжэу къушхъэхэм температурэу ащыIэр зэрэмэкIэ дэдэм ыкIи псыхъоу Цицэ къызэригъэщыгъэм къахэкIэу, процент 30 ныIэп псы чыIэр къызэрэкIорэр.

— Мы гумэкIыгъор дэгъэзыхыгъэу хуыным пае нэмыкI шIыкIэ-амалэу шыIэхэр тэгъэфедэх, ахэм яшIуагъэкIэ котельнэхэм икIоу псыр алэкIэтэгъахэ. Ом изытет нахышIу къызэрэхуэжыгъэм тетэу ыпшъэкIэ зигугъу къэтшыгъэу чIыпIэхэм ащыпсэхэрэм псыр икIоу яттышт, — къылуагъ Сергей Гапоновым.

Мыекъуапэ икIокIыпIэ лэныкIо шыпсэхуэу икIоу псы чыIэр къызыIэкIэмыхъэхэрэм машинэкIэ псыр афашхэр.

Мыекъопэ къэлэ администрацием ипресс-къулыкъу къызэритыгъэмкIэ, къушхъэхэм температурэу ащыIэм ыкIи къалэм псэу къыIэкIахэрэм ибагъэ ялытыгъэу цыфхэм псыр икIоу къазэрафатIуп-щыжышхуэ пылышхуэ. Фабэр пштэмэ, зэкIэ котельнэхэр мэлэжэх, арышх, къэлэдэхэм ащкIэ гумэкIыгъо яIэштэп.

КИАРЭ Фатим.

Пшӕнклӕ гъӕшӕгъоны

Адыгӕхэм быслӕымӕн диныр кыыхахыным ыпӕклӕ джасус (христиан) диныр тӕклурӕ алӕжыгъ, ау ащ ыпӕклӕ тхӕбӕ зилӕ лӕпкӕхэм ащыцыгъӕх. Чыплӕ зӕфӕшхӕфхэм, чыгӕешхо чӕгъхэм Тхӕ ащелӕуштыгъӕх, былымхэр тынӕу апагъохыштыгъӕх. Иофӕу зыфӕжӕхэрӕм елӕытыгъӕу, чыгулӕжыныр арыми, шӕклоныр арыми, былымхуныр арыми Тхӕ гъӕнӕфагъӕхэм ялӕуштыгъӕх. Тхӕшхор — дунаир къӕзыгъӕхуыгъӕр — эклӕмӕ ашхӕгъ итыгъ, ащ ыуж адрӕхэр кызӕклӕлӕкхо: Псатхӕ — пӕм итх (бог

души), Тхӕгъӕлыдж — чыгулӕжыным итх, Амыщ — былымхэм ятх, Ахын — былымшхохэм ятх, Мӕзытхӕ — псӕушхӕу мӕзым хӕсмӕ ятх, шакло клохэрӕр ары зӕлӕуштыгъӕхэр, кӕуакырӕм шыщ фагъӕтӕлӕыштыгъ. Шыблӕм пчыклӕр егъӕджӕгу, егъӕшӕты, шыблӕу мао. Псыхъоуащӕр — псыхъохэм ятх.

Шъузыщызгъӕгуаӕмӕ сшӕогъор лӕпкӕ зӕфӕшхӕфхэм шыблӕм еплӕыклӕу фырылӕр лӕшӕу зӕрӕзӕткырӕр ары. Гушылӕм пае, Африкӕм шыпсӕурӕ лӕпкӕхэм, цыфым

шыблӕр къеуу зиукӕыклӕ, ар «шӕогъӕу» — ыгукӕ мыкӕабзӕу, Иоф дӕйхэр зӕрихӕгъӕхӕти, кытефагъӕу алыгъ. Адыгӕхэм мыщ еплӕыклӕу фырылӕр нӕмыклӕ шыпкӕ. Шыблӕр зӕорӕ цыфыр Тхӕм хихыгъӕу, ыгъӕуӕфыгъӕу алыгъӕштыгъ, ащ иунагъо къоджӕдӕхӕм зыохътӕ гъӕнӕфагъӕм кыкӕлоцӕ зыдаыгъыштыгъ, зӕклӕ ифӕлофашӕхэр фагъӕцаклӕштыгъӕх.

Хы йушӕо Шӕпсыгъӕм зыбгъӕзмӕ, къуаджӕу Шӕхӕклӕй (Кичмай) уклӕ зыхуыклӕ, чыплӕу Ахынтам улоклӕ. Ахын там, тамӕр — йуашхӕхэр, йӕтыгъӕ чыплӕр ары. Ахын

зыфиорӕр былымшхохэм тхӕу ялагъӕм ыцӕ, ар чыплӕм ыцӕу къӕнӕжыгъ.

Чӕм шӕуцӕшхор цыфхэм апӕ итӕу, амыфӕу, ежъ-ежы-рӕу хым ылӕныкӕо фӕгъӕзагъӕу, мӕзым хӕтӕу клоштыгъ, зы чыплӕ гъӕнӕфагъӕ горӕм зынӕскӕ къӕууштыгъ, ащ цызӕлахыштыгъ. Былымхэр афигъӕбӕгъонхӕу Ахынӕ елӕуштыгъӕх.

Адыгӕхэм тхӕбӕ зыщырылӕгъ лӕхӕнӕ чыжӕхэм кӕахӕклӕхӕ лӕшӕлӕгъхэр кызӕпнызычыгъӕхӕу тилӕхӕан кы-нӕсыжыгъӕхӕри ахӕтых.

Гъӕмафӕрӕ огъушхоу, ошх

къемышхӕу, фӕбӕшхом чыгур зӕуичӕу, псы шымылӕм лӕжыгъӕхэр ыгъӕгъу зыхуыклӕ, «Хъанцӕгуащӕр» кырашӕжӕ. Шчыгъынхэр зышӕлӕгъӕ «хъанцӕбӕшыр», «Хъанцӕгуащӕр» унагъохэм алухӕхӕзӕ кырашӕклӕ, орӕдым фӕдӕу тхӕлӕлур кӕало: «Хъанц-Хъанц, Хъанцӕгуащ, ошхыбыбыр, гъӕбӕжӕу ошхыр кытфегъӕшх». «Хъанцӕгуащӕр» кызышӕклӕ-рӕм псыр кӕатыракӕ, шхыныгъо зӕфӕшхӕфхэр кӕаратых. Псыр зӕтепклӕжы зыхуыклӕ кӕешхышт...

ХЪАРӔХЪУ
Мурат.

МВД-м къеты

Адыгеим хӕгъӕу клоцӕ Иофхӕмклӕ и Министерствӕ кызӕритыгъӕмклӕ, шылӕ мазӕм и 23 — 29-м республикӕм бӕдӕжӕшӕгъӕ 94-рӕ цагъӕуӕфыгъ. Ахӕм ащышхы зы хъункӕн бӕдӕжӕшӕгъӕ, тыгъогъӕ Иофӕу 35-рӕ, тӕогъогъо машинӕхэр рафыжыгъӕх, лӕшӕхэр уӕнӕм цагъӕбылӕгъӕу 5, экономикӕм епхыгъӕ бӕдӕжӕшӕгъӕ 24-рӕ, наркотикхэр хӕбзӕнчӕу зыгъӕзеклорӕ нӕбгыритф кӕауытыгъ.

Автомобильхэр ахъункӕштыгъӕх

Ныбжыклӕ купӕу кӕауытыгъӕм тыгъон бӕдӕжӕшӕгъӕи 10 фӕдиз зӕрихӕгъӕу джырӕ уахътӕ агъӕуӕфыгъ. Ауужырӕр ащ лыпытӕу зӕафын алыӕкыгъ. МВД-м иотделӕу Тӕхуӕтмыкӕое районым шылӕм идежурнӕ часть хуылӕфыгъӕ кытеуагъ. Ащ кызӕриуагъӕмклӕ, техническӕ фӕло-фашӕхэр зыцагъӕцӕклорӕ станциеу поселкӕу Яблоновскӕм дӕтым амыгъӕуӕфыгъӕ цыфхэр чӕшым кӕекӕлӕгъӕх. Хуылӕфыгъӕм иавтомобильхӕу ащ дӕтыгъӕхэм яшӕрӕххэр тыгъуакӕохэм клӕхыгъӕх. Иофым изӕхфын пылӕ купым зӕрихӕгъӕ Иофхӕабзӕхэм яшӕуагъӕклӕ бӕдӕжӕшӕхэр кӕауытынхӕ алыӕкыгъ. Ахӕр поселкӕм шыпсӕурӕ клӕлӕ ныбжыкӕлӕхӕу зым илӕс 20, адрӕм илӕс 24-рӕ зыныбжхэр арыхӕу кычӕклӕыгъ. Бӕдӕжӕшӕхэр кызызалыхуыхэм, шӕрӕххэм анӕмыклӕ пкыгыуабӕ машинӕхэм кӕахыгъӕхӕу кӕагъотыгъӕх.

Бзылӕфыгъӕм зӕрихӕгъӕу агъӕуӕфыгъ

Уголовнӕ лыхъоным икъулыкъушӕхэм зӕрахъӕгъӕ Иофхӕабзӕхэм клӕух дӕгъу кӕатыгъ. Шылӕ мазӕм и 21-м Мыекъуапӕ шыпсӕурӕ бзылӕфыгъӕр правӕухъумӕкло органхэм кӕауытыгъ. Уплӕкӕлунхэм кызӕрагъӕлӕгъӕуагъӕмклӕ, тыгъон бӕдӕжӕшӕгъӕ зӕулӕмӕ ар яклӕшӕклоу шытыгъ. Дачӕ псӕупӕлахэм адӕсхэм гъомылапхӕхэр ыклӕи сотовӕ телефонӕу «Нокиа» зыфилохэрӕр кызӕрашӕуитыгъӕхэм ар яуцолӕжыгъ. Джыри Иофым изӕхфын макӕло.

Адыгеим бӕдӕжӕшӕхэр кыыщауытыгъӕх

Тыркуем шыщ нӕбгыришмӕ гъусӕхэр ялӕхӕу героиныр зыцагъӕхъазырырӕ цех 2000-рӕ илӕсым ибӕдзӕогъу мазӕ якӕралыгъо шыцӕтырагъӕпсыхӕгъӕу шытыгъ. А «гухӕлышлур» кӕадӕхуным пае чӕдзыжыгъӕ заводыр бӕдӕжӕндӕу ашти, гъӕбылӕыгъӕклӕ наркотикхэр кыдагъӕкӕлыштыгъ. А кӕралыгъом иполицие кызӕритыгъӕмклӕ, бӕдӕжӕшӕлӕ купым героин килограмми 150-рӕ фӕдиз яцех кышцигъӕхъазырыгъ, ар егӕнӕ Италием нагъӕсын алыӕкыгъ. Тыркуем ихӕушхӕафыкӕлыгъӕ къулыкъуыхэм зӕрахъӕгъӕ Иофхӕабзӕхэм яшӕуагъӕклӕ гъӕбылӕыгъӕ цехыр 2001-рӕ илӕсым зӕфашӕыжыгъ. Ау бӕдӕжӕшӕлӕ купым ипащӕхэм загъӕбылӕыжынын алыӕкыгъагъ.

Хӕбзӕнчӕу наркотикхэр зӕрагъӕзеклоштыгъӕхэм пае бӕдӕжӕшӕлӕ купым хӕтыгъӕ пӕпчӕ заочнӕу илӕс 18-м ехӕу хӕапс атыралхӕгъагъ. 2007-рӕ илӕсым кышцегъӕжыгъӕу ахӕм Интерполыр алыхуштыгъ.

Адыгеим и СОБР, и ФСБ, иполицие Иофхӕабзӕу зӕрахӕгъӕхэм яшӕуагъӕклӕ, 2012-рӕ илӕсым шылӕ мазӕм и 25-м а бӕдӕжӕшӕлӕ нӕбгыритлур Мыекъуапӕ кыыщауытыгъ.

Мӕкӕгъӕу

Федеральнӕ кӕралыгъо учреждение «Медикӕ-социальнӕ экспертизмӕклӕ Адыгӕ Республикӕм шылӕ Бюро шхӕалӕр» зыфиорӕм макъӕ кӕгъӕу 2012-рӕ илӕсым шылӕ мазӕм и 1-м кышцегъӕжыгъӕу зигугъу кӕтшыгъӕ учреждением и Бюро шхӕалӕ, и Эксперт составу N 1-р, и Эксперт составу N 2-р мыщ фӕдӕ чыплӕм зӕрӕшылӕхӕмклӕ: кӕ. Мыекъуапӕ, ур. Курганнӕр, 706 «В»-р.

Кӕлӕцыкӕлӕхэм

яшынӕгъончъагъӕ фытегъӕпсыхӕагъ

2011-рӕ илӕсым Адыгеим игъогухэм зыныбжӕ имыкъу

гъӕхэр зыхӕфӕгъӕ хуыгъӕ-шӕагъӕу агӕхуыгъӕхӕм япчъагъӕ кышчыкӕлагъ нахъ мышӕми, клӕлӕцыкӕлӕхэм шӕобжӕу атещагъӕ хуырӕр макӕу пӕон плӕкӕлыштӕп, узыгъӕгумӕкӕын Иофыгъохэм ар ащыш. Псӕтӕумклӕ блӕкыгъӕ илӕсым зыныбжӕ имыкъуыгъӕхэр зыхӕфӕгъӕ хуыгъӕ-шӕагъӕ 33-рӕ республикӕм игъогухэм ашагъӕуӕнӕфыгъ, ахӕм нӕбгыри 3 ахӕклодагъ, 31-мӕ шӕобжхэр атещагъӕх хуыгъӕ. Водительхэм клӕлӕцыкӕлӕхэм яшӕнклӕ шапхӕу шылӕхэр зӕраукъуагъӕхэм ахӕр япхыгъӕх.

Кӕлӕцыкӕлӕхэр псӕтӕумӕ анахъ макӕу гъогум шыухъумагъӕхӕ мӕхӕу, арышӕ, мыр нахъ гъӕлӕшыгъӕу Иоф зыдӕпшӕн фаехэм ащыш. Ащ фӕшӕлӕ АР-м

и МВД ГИБДД-мклӕ и Гъӕло-рышӕлӕлӕ ипащӕ иунашӕокӕлӕ шылӕ мазӕм и 28-м республикӕм Иофхӕабзӕу цырагъӕжыгъӕ. Мӕзаем и 15-м нӕс ар клошт, «Позаботьтесь о близких, пристегните ребенка в машине!» ащ зӕреджагъӕхэр. А уахътӕм кыкӕлоцӕ ны-тыхэр, муниципальнӕ образованиехэм ялы-клохэр, гъӕсӕныгъӕмклӕ гъӕло-рышӕлӕлӕхэм япащӕхэр, кӕрала-лыгъо автоинспекцием иинспекторхэр, кӕзбар жӕуыгъӕм иамалхэр зыхӕлӕжӕрӕ зӕлу-клӕхэр еджапӕлӕхэм ащыкло-штых, клӕлӕцыкӕлӕхэр автома-шинӕм имыгъӕпытыхӕагъӕхӕу зӕпшӕхӕ зӕрӕмыхуштыр нахъыжхӕм алыгъӕлӕсыгъӕным фытегъӕпсыхӕгъӕ Иофхӕабзӕ зӕфӕшхӕафхэр зӕхащӕштых.

Егъашӕм тщыгъупшӕштӕп

Шылӕ мазӕм и 24-м тиныбджӕгъу лӕапӕу Мамгъӕт Аслъанбий Юсыф ыкӕом илӕс 60-м итӕу игъонӕмысӕу идунай ыхъожыгъ. Иунагъо, илӕхылхэм, иныбджӕгъуыхэм гум имыкӕлыжынын чӕнӕгъӕшхо тшыгъӕ.

Мамгъӕт Аслъанбий опсӕуфӕ шылӕныгъӕ гъогу дахӕ кыкӕлӕгъ. 1952-рӕ илӕсым ар къуаджӕу Джыракъые кыышхуыгъ. Мыекъуапӕ имӕкъу-мӕш техникум шӕджагъ. Нӕужым сӕнӕхӕтӕу кызылӕкӕлӕгъӕхӕагъӕмклӕ илӕсипшӕлӕ пчъагъӕрӕ Мыекъуапӕ дӕтыгъӕ хӕку потребсоюзым изаготсбытбазӕ хӕлӕлӕу, ищытхӕу аригъалоу шылӕжыгъ, илофшӕнклӕ кӕе-олӕрӕ цыфхэр зӕригъӕрӕзӕштхӕм, зӕраделӕштым ренӕу пылӕыгъ.

Шхӕафӕу укытегушы-лӕныр тефӕ Аслъанбий зыфӕ-дӕгъӕ ныбджӕгъу. Тӕ, ишӕгъ-огъухӕмклӕ, игулытӕклӕ, изекӕуакӕклӕ анӕх кыгътхӕштыгъӕ пӕомӕ ухӕукоштытӕп. Опсӕуфӕ цыфым хъари, нӕшхӕзыгъуи кӕеклоу кыыхӕклӕ. Ащ фӕдӕ зыхуырӕм, апӕу ылӕ кӕзышӕу, шысӕтехыпӕу тилагъ тиныбджӕгъу лӕапӕ.

Опсӕуфӕ зыгорӕм ыгу хигъӕкыгъӕу, иягъӕ ригъӕкыгъӕу тащыш горӕми кышӕлӕжырӕп. Сыдигъо улӕкӕлагъӕми, ынӕгу ихыгъӕу, гушӕлӕуыу, йульхӕртӕу кыпфишӕыным фӕхъа-зырӕу кыппӕгъокӕлыштыгъӕ, гузӕжӕогъу Иоф уилӕмӕ зӕрӕ-фӕлӕклӕу йӕпылӕгъу кызӕрӕп-фӕхуштым, кызӕрӕбделӕштым нӕмыклӕ пылӕыгъӕп.

Ныбджӕгуныгъӕр инӕу зыгъӕлӕпӕу, зылытыгъу, ащ ыпшӕ зы ымыгъӕуцоу шытыгъ Аслъанбий шӕлӕфӕ. Тӕ на-сыпыгъӕу зыфӕтӕлӕгъуыжы

ащ фӕдӕ ныбджӕгъу хӕлӕлӕ шӕлагъо зӕрӕтилӕгъӕр. Ары ти-чӕнагъи гъунӕнчӕу зыклӕт-лыгъӕрӕр.

Аслъанбий унӕгъо дахӕ ышӕлагъ. Ишхӕгъуысӕу Аминӕтрӕ ежырӕр сабынтӕу зӕда-пӕлӕгъ, зӕдалӕжыгъ. Яклӕлӕу Мурат кӕалӕу Новочеркасскӕ дӕт Мелиоративнӕ Академиер кыуухыгъӕу кӕалӕу Шъацӕ Олимпийскӕ псӕуалӕхэр шы-зылӕыхӕрӕм ахӕтӕу мастеру мӕлажӕ, унагъо илӕ. Япшӕ-шӕу Саидӕ медицинскӕ инсти-тутыр кыуухи врач сӕнӕхӕат кызылӕкӕлӕгъӕхӕагъ, унагъо ис, сабынплӕ илӕ.

Кыгътхӕтыжӕп непӕ Аслъан-бий. Шӕчыгъуаеу шыт мафӕ кӕс пӕоми хъунӕу унӕгу клӕтыгъӕу, пӕзблӕгъӕ шыпкӕ хуыгъӕ ныбджӕгъур пшӕло-дыныр. Ау сыд тшӕн, тызфит шылӕп.

Тӕ, ащ иныбджӕгъуыхэм, тышӕлӕфӕ Мамгъӕт Аслъанбий тшыгъупшӕштӕп, тыгу илӕышт, ренӕу псаоу кыгътхӕтым фӕ-дӕу тлыгъштыт. Инӕу тыфӕраз. Тызӕрӕфӕлӕлорӕ закъор Тхӕм джӕнӕт лӕапӕр кыыритынӕу ары.

Ныбджӕгъу куп.

ГЪЭЗЕТЕДЖЭХЭМ КЪАТХЫХЭРЭР

БэмышІэ балом цЫфхэр езэщыгъэх

Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» илофшІэхэу Дэрбэ Тимуррэ Сэхутэ Нурбийрэ Адыгэкьалэ ипашэу Хьатэгъу Налбий дырлэгъэ зэдэгущыІэгъоу «Адыгэ-кьалэ хэхьоныгъэхэм афэкІо» зыфилоу жьоныгъуакІэм и 5-м гъэзетым кьыхиутыгъэм тшІо-гъэшІэгъонэу теджагъ ыкІи лъэш дэдэу тигъэгущыІагъ. Тызыхэт бэдзэр зэфышытыкІэ шылакІэм тегъэпсыкІыгъэу ыкІи диштэ шыпкІэу кьалэм ипашэ игу-хэлхэмрэ игупшысэхэмрэ егъэ-псэу кьыдгурыІагъ. Іэшхьэте-тым ипшъэрлэхэр зэригъэца-кІэхэрэм диштэу ифитынгъэхэр димыгъэфедэжхэу «моуштэу сызекІомэ, зыгорэм ыгу ымы-хьыкьомэ...» ылоу зыкІэштэжы-зыхьукІэ, илофшІэн шыкІэгъэ-шхохэр фэмыхьунхэ ылгъэкІы-штэп. Пэщэ ІэнатІэ зепхьаныр, цыфхэр бгъэдэлонхэр, зылып-щэнхэр сыдигъуи псынклагъоу шытыгъэп. Ау цыфхэм язэхэ-шыкІ лъэшэу зыпыхэхьогъэ джырэ уахьтэм бэмышІэ балом зэрэзщыгъэхэм зышхьэ зы-лгытэжыерэм илофшІэн нахь кьегъэхьыгъэ. Ау ІофшІэнэу (Іэ-натІэу) узыІутым уфытегъэпсы-хьагъэмэ ыкІи зыпэ уит цыфхэм апашхьэ пшъэдэкІыжъэу шып-хьырэр, кьызэрэпщыгъыхэрэр зэхашІэу, ори узэхашІыкІэу ушыгы пшІонгъомэ, пІорэ кьоды-арымырэу, пшІэрэмкІэ, уилІыгъэ-цыфыгъэкІэ шьып-кьагъэу афьуиІэр кьэбгъэлъэ-гъон, ащ пае джырэ нэс пашэ-хэр зыфэмыегъэхэ, зымысэгъэхэ, ау зэсэнхэу шытхэр земыхьэхэмэ зэрэмыхьыштыр кьыбгурыІон

фаеу тэлъытэ. АІорэмкІэ лІы-гъэрэ чаныгъэрэ кьэзыыхьхэрэ, ашІэрэмкІэ бгыбзэ зыфаложьырэ пашэхэм цыфхэр язэщыгъэх, ащ фэдэ пашэм имыІо-мышІагъэхэм хабзэри дауджэгъу.

«Демократие зэрылэ право-вой хэгъэгъу тызшыпсэурэр» тэ-Іомэ, тищылакІи тшІофшІакІи ащ диштэу шытынхэ фае. Тыкызы-тегушыІэ тшІонгъор Хьатэгъум дашІыгъэ зэдэгущыІэгъум зы-гъэгумэкІэу кьышыхыгъэхыгъэ лъэныкьыуитІур ыкІи ахэр пэры-охьушхо кьызырэфэхьухэрэр ары. УФ-м региональнэ хэхьон-ныгъэхэмкІэ иминистрэу Басар-гыныр Адыгеим кьызэкІом ащ пашэхэм зэлукІэгъоу адыриІа-гъэм Адыгэкьалэ загъэпсым кьа-гъэкощыгъэ цыфхэу унэ чыфхэ-хэр зэрэтыжыны фаехэу ильэс 42-м ехьугъэу хэбзэ чиновник-хэм ямысагъэкІэ агъэпцІагъэхэм яІоф кьызырэфэхьыгъагъэр, кьызэкІэмыкІоу суд-прокурор-хэм анигъэсыштыт, а Іофым кІэху фишІын мурад иІэу те-убытагъэ хэлъэу кьызыриІога-гъэр ары. Агъэкощыгъэхэм яфэ-шъошэ статус язытын фэягъэм аримытыгъэмэ, цыфмэ сыд алажэ, сыд пае шхьэегъэзыпІэ-гъолыпІэ ямыІэу псэунхэу кьы-кІын фая?

Агъэкощыгъэ цыфхэм акІэхэ-кыгъэр, агухэр цыкІу зэрашІы-гъэхэр, нэж-Іужхэм кьызыр-хьылгъэкІыгъэр, псэукІэ «тхьа-гъоу» афагъэпсыгъэр дэгъоу кьэ-тэшІэжы, тІэкІу нэмыІэми агу-хэр кьэпІэгъэх тшІонгъоу кьэ-кощыжыхэрэм адэжэ нэбгырэ заулэу тызэхэтэу «гушІако» ти-

хэщыгъэ. Цыфхэм агу кьызы-ригъыкІырэр яплъэгъуІэнэу шытыгъ, ашъо кьыІуатэщыгъ. Хэгъэгум ышІэкІэ пашэхэр цыф-хэм ялгъэуштыгъэх, агъэуІытэ-щыгъэх, аратын фэе квадратнэ метрэ пчъагъэр нэужым кьара-тыжыштыгъэ аІозэ, цыфхэр агъэ-пцІагъэх, зыгъэпцІагъэхэм бгъэ-халхьэхэр, шытхьу тхылхэр кьа-фаусыгъэх. Ар пашэхэмкІи хэгъэгумкІи зэрэжыалымэгъэ-шхор кьэттхынэу, кьэтІонэу ти-жабзи титхьыбзи кьахьырэп. Лы-тэныгъэ зыфэзымышІыжыерэр ары ар зипсэукІэр! Ильэс 42-м ехьу тешІэжыгъэш, джырэ нэс а гумэкІыгъом зэрифэшъуашэм тетэу пашэхэм ащыщ, тегушыІэ-щыгъэхэ кьоды нахь, дэгъэзы-жыгъэ зэрэхьыштыт иамалхэр зэрихьанэу фэягъэп, зым зыр цышыныжыштыгъ, макІэп ныІа иныбжыкьу цышыныжъэу па-шэхэм ахэтыр, ежхэр арэп унэ зэжъумэ хьамдэчым фэдэу зэхэ-гъэзыхьагъэу арысыгъэхэр!..

«Хьадэгъум нэмыкІ Іээгъу зымыІэ шыІэп» аІо цыфмэ. Тэ-рээ Хьатэгъум зекІуакІэу ыгъэ-нэфагъэр, республикэм ипашэ-хэм джэпсалгъэ афигъэхьынэу, суд-прокурорхэм зафигъэзэ-нэу мурад зэришІыгъэр. Джары цыфхэр джырэ нэс зэрагъэпцІа-гъэхэм Хьатэгъуми пидзэжыны ыгу хэмыІгъэм, зекІокІэ закъоу кьэнагъэр. ЫгъэцэкІэжымы — лыгъэ! Ау а зекІуакІэр корруп-цием пэшІуекІо, утынышхокІэ зылытэнхэр кьыкьокІынхэкІи пшІэхэнэп, зыцыпэ хэщэягъэмэ агу римыхьын ылгъэкІышты.

Анахь гумэкІыгъошхоу кьэко-щыжыгъэмэ яІэр дэгъэзыжы-гъэным пае кьызыралытагъэм-кІэ, сомэ миллион 60—80-м на-хьыбэ темыфэрэмэ, ар дигъэзы-жыным иамал бэшІагъэу хэгъэ-гум зэриІагъэр ыкІи ауштэу ышІын зэрэфэягъэр кьегъэлъа-гъо Москва имэрыгъэу Урысы-ем «шІуІыгъуныгъэу» фыриІэр зыгу «итІысхьэгъагъэу» Лужко-вым ишхьхэгъусэу Елена Бату-ринам игурыт мэфэ лэжыпкІэ сомэ миллион 85-рэ хьоу гъэзет-хэми телевидениеми кьызыра-тыгъагъэм. Зы нэбгырэм ащ фэ-диз «кьызылэжыер» хэгъэгум ихьухьэрэр нафэ!

ЯІонэрэ лъэныкьоу зигугъу кьэтшы тшІонгъор Хьатэгъур лъэшэу зыгъэгумэкІэу, шымы-Іэм тыралхьэзэ унэ-коммуналь-нэ фэІо-фашІэхэм апае цыфмэ кьатын фэе ахьшэр кьызырамы-тырэр, чыфхэр сомэ миллион заулэм зэрэнэсыгъэхэр ыкІи ха-хьозэ нахьыбэ зэрэхьурэр ары. Кьыдгурэлэ Хьатэгъур чыпІэу зэрытыр... Хэгъэгум (хабзэм) цыфмэ адрэ кьафишІэн фаеу кьафимышІэрэмэ анэмыкІэу, унэ чыфмэ язакъоу сомэ миллион 60 — 80 фэдиз кьаритыжыны фаеми, ильэс 42-м ехьугъэу цыфхэр кьегъапцІэх, кьариты-жыерэп, ау ежэ ІофшІэнэу зыфэгъэзэгъэмкІэ цыфмэ афэ-мытэу ашІузэтырихьэгъэ чыфэр а кьагъапцІэрэмэ атынэу ариІон фае. КьэпІон хьумэ, структурэ-хэр, ведомствэхэр (Газпромыр, ЖКХ-р) зэфэшхьафхэми, а чыфэр зэрэтыжыны фаер унэ чыфхэр кьазымытыжыерэ хэгъэгур (хабзэр) ары.

ТэшІэ титхыгъэ кьаигъэгъэ-пхьэшалэу зылытэни зышІомы-тэрэзыштхэри шыІэнхэ зэриІгъэ-кыштыр, ау ауштэу шытын, ты-гу ильыр кьончагъэ хэмилгъэу тІоныр демократическэ шыІэкІэ-псэукІэм кьыздихьыгъэ фэмэ-бжымымэ ащыщэу теплыныр тэрэзэу тэ тэлъытэ, ащ темысэ хьушгъэп...

ЛъэныкьыуитІоу зигугъу тшІыхэ-рэм шыпкьагъэ хэлъэу уатегу-щыІэнэу шытмэ, хэта бгъуитІум язэу нахь бгъэмысэн фаер: хабзэу чыфэр, фэдэ заулэкІи нахьыбэу, уахьтэмкІи лІэшІэгъуныкьо Іэ-пэ-цыпэм нэсыгъэу, кьазымыты-жыерэр ара, хьаумэ ильэс пчъа-гъэм кьыкІоцІ шыІэкІэ-псэукІэ зэжъум зэрэхэтхэм кьыхэкІэу атын амыІгъэкІызэ чыфхэр зэтэ-зыгъэзогъэхэ цыф амалынчъэ-хэр ара?

Тыфай еджэхэрэм титхыгъэ тэрэзэу зэхашІэнэу, кьагурыІо-нэу. КьыныІоми, псым, нэфы-нэм, газым, нэмыкІ фэІо-фашІэ-хэу тфагъэцакІэхэрэм ауасэ игъом тІэкІу-тІэкІоу, зэтетымы-гъаоу ттын фае. Ар зэрэттырэ шІыкІэм бэкІэ елгытыгъэшт тфагъэцэкІэрэ фэІо-фашІэмэ ядэгъугъи. Игъом птыныр тэр-кІэ нахь псынкІ, зэтыребгъэхьа-нынш ыужкІэ бырсырмэ уахэ-хьаным нахьы. Сид фэдизкІи хабзэмрэ цыфхэмрэ азыфагу зэмызэгъыныгъэ-зэгурымыІо-нынш кьытаджэ хьушгъэп! Мыщ фэдэ чыпІэр ары «Тызэкъот-мэ — тылгъэш» зыфалорэ тыгу кьызыкІыжыны, тызэгурыІоным, тызэкъоуцоным, тыхэмыкьоным апае акьыл кьызыдгъотын фаер.

ИкІэхым кьатІо тшІонгъу Адыгэкьалэ ипашэ цыхьэ тэ зэ-рэфэтшІырэр. Ащ рыхьыжыерэ ІофыгъохэмкІэ кьызырэдэлэрэм, кьалэм ищыІагІэ нахьышІу шы-гъэным фэшІ ишІуагъэ кьызыр-ригъэкІырэм апае Адыгэ Респуб-ликэм и Лышхьэу ТхьакІушынэ Аслъан тыфэрэз.

**АПЫЩ Мыхьутар,
БЭШКЪО Хьазрэт,
ЛЫХЭСЭ Аскэр, ХЬУТ
Налбий, ХЬОКІО Хьазрэт.**
Хьалгъэкуай.

Апсэ пае кьытщэгугъых

Сирием шыпсэурэ адыгэхэм ащыщэу нэбгырэ 300-м ехьу Урысы Федерацием и Прези-дент, адыгэ республикишым япашэхэм кьызырэгъэхэ лъэп-кьыр зышыпсэурэ тикъэралы-гъо кьагъэзэжы зэрашІонгъор кьызыралытыкІыгъэ лъэу тхы-лхэр кьафагъэхьыгъэхэу шыт. Тылгъэкъэгъухэр зыхэфэгъэ гу-мэкІыгъошхоу Сирием ильэс фэ-диз хьугъэу ильым тэри гупсэ-фгытэ кьытитырэп. Типашэхэми ар ашІомыІофэу шытэп: зэдэгу-щыІэжыых, зэфэтхэх, Іофыгъор зэшІохыгъэ зэрэхьыштыт еусэх. Дунэе Адыгэ Хасэм изэлукІэгъоу Налшык шыкІуагъэм Сирием иль хьугъэ хьал-балыкьыи, ти-лгъэкъэгъоу ащ шыпсэуэхэрэм

ящыІагІэ зыфэдэми щатегушы-Іагъэх.

Мафэ кьэс кьэбаргъэу агент-ствэ зэфэшхьафхэм, телеканал-хэм, радиом Сирием кьышыхьоу кьаІуатэхэрэм уалымыпІэны-ри уамыгъэгумэкІыныри кьын. БлэкІыгъэ тхьамафэм Сирием икьэлэ шхьаІэу Дамаск кьы-кІэрыс кьалэу Дума зыфалорэр зыкьэзыІэгъэх цыфхэм аштэ-гъагъ. ІашэкІэ зэпэуцужыгъэ-хэм азыфагу нэбгырэ 96-рэ икІодагъ. Думэ Дамаскэ зэрэпэ-чыжыер километрэ 14, нэбгырэ мини 120-м ехьу щэпсэу.

Кьалэу аштагъэр сыхьат за-улэрэ алыгъыгъэу оппозицием иуІэшыгъэ цыфхэр зэкІэкІо-жыгъэх. Зэззонхэу зэрэхьыгъэр

кьызырэгъэхэр кьэшІэгъуаеп.

Сирием и Президентэу Башар Асад иІэнатІэ ІуагъэкІы ашІо-игъоу оппозицием хэтхэр зы-пылхэр шІэхэу ильэс хьушты. ЧыпІэ зэфэшхьафхэм кьэра-лыгъом идзэ шышхэмрэ оппози-цием иуІэшыгъэ дзэу «Сири-ем идзэ шхьафит» зыфилорэмрэ ащызэпэуцужыкьыхэу ыкІи шызэ-зоохэу кьыхэкІы.

Думэ ирайон заулэ аштэным пае сыхьат пчъагъэрэ зэуагъэх. Зыхэм хьадэр дзыхьырэ цыфхэу джыназым хэтхэм Б. Асад исол-датхэр кьазыхьохэм нэбгырипІІ зэрауІыгъэм «машІор» кьыкІы-

идзэ ахэм ІашэкІэ апэуцужы-гъэу зылытэхэрэри шыІэх.

Кьэралыгъом ипашэ иправи-тельстви Іоф зэрашІэрэм зэри-мыгъэрэзэхэрэр кьышыралы-тыкІынэу демонстрације зэрэзэ-хащагъэр амыдэу правитель-ствэм идзэхэм апэу зэоныр кьырагъэжыагъэу кьэбар кьэзы-тыхэрэри СМІ-хэм ахэтых.

РИА «Новости», «Унган», «Интерфакс», нэмыкІ кьэбарлы-гъэІэс агентствэхэми кьызыраІо-рэр Дамаскэ игъунапкьэхэм анэ-мысыхьэи псэунІэхэу Дейр, Эз-зоре, Хомс Асад Башаррэ оппози-циемрэ яуІэшыгъэ цыфхэр

ащызэзэуагъэхэу ары.

ПцІы зыхэмылгыр зы — Си-рием ушыпсэуным ищынагъо мы

уахьтэм ащ ис пстэуми ашхьа-щыт. Ахэм ащышых адыгэхэу ащ шыпсэуэхэрэри. Щэм зытефэ-щтыр зэхидзырэрэ, аІагъэхэмрэ ауІыгъэхэмрэ тилгъэкъэгъухэм ащышхэр кьахэфагъэхэми тшІэ-рэр, ащ фэдэ кьэбархэри пчъа-гъэхэри джырэ уахьтэ зыми ыгъэунэфыхэрэрэп.

ООН-м кьызыритырэмкІэ, Іа-шэкІэ зэпэуцужыгъэ купхэм ыкІи лажьэ зымыІэ цыф кьы-зэрыкІохэм ащышхэу нэбгырэ мини 5-м ехьу Сирием шыфэ-хыгъ.

Тыдэ шыІэ адыги мэзаем и 11-м шыІэгът лъэпкэ зэфэсым унашъоу ышІыштыт ежэх, тыз-шыпсэурэ ыкІи тызигъусэ Уры-сые Федерацием ипашэхэм лъэпкэ гумэкІэу кьытфэтэджи-гъэм изэшІохын кьыхэлэжыэн-хэу ашэгугъых.

**ШЪАУКЪО
Аслъангуащ.**

СПОРТЫМРЭ ШУНЫГЪЭМРЭ

ИЩЫНЭНЫГЪЭ ИЩЫЩ

Клэлэ шьонтлэу хъазырэу зынэгү бэрчэтныгъэ-хьалэлныгъэ клызыр чыплэ зэфшыхафхэм ащылэу, Иоф горэхэм аужитгэу бэрэ тэлъэгъу. Анахъу иклуаплэхэр спортым фэгъэхыгъэ Иофтхьабзэхэр зыщыклохэрэр арых. Ащ фэдэхэр Аслъан хинэху ихабзэп, Иоф илэми, егъэтлыгы, япльынэу уахыгъэ кьегъоты.

Зэнэкъокъухэм, ежэ зэрэгугъагъэу, Иофхэр ащымыхъугъэ пае губжырэп, зыгорэхэр ыгъамысэхэрэп. Теклоныгъэр кыдзыхыгъэмэ афэгүшлэ, ягъэхьагъэхэр нахыбэ хъунху афэлъало.

Пэнэхэс щыщ спортсмен цлэрылоу, физическэ культурэмрэ спортымрэклэ отличникэу Хьагъур Аслъан цыфышлэу, хьарамыгъэ-шъугъоныгъэ ыгу илэп.

— Тицлыкүгъом кышцегъэжъагъэу спортым шульэгъу фытилэнымклэ, ащ зыфэдгъэсэнмыклэ лъэшэу зышъуагъэ кытэклыгъэхэр къуаджэм дэс нахыжъхэм ащыщхэр арых, — ыгу къеклыжы Аслъан. — Анахъу спортым ыльэныкыклэ тэ тызыпылтыгъэр футболимрэ атлетикэ псынклэмрэ. Джы футбол зэрешлэхэрэ Игуаом фэдэ тилагъэп, ары паклошъ, зыльэгъугъи тхэтыгъэп — тэ дгъэфедэщтыгъэр хъэшъо Игуо цыклар арыгъэ. Гъэсаклоу тилэгъэ Хьушт Казбек ыорэм тедэлүштыгъ.

Ежэ Казбек спортыр иклэсэ дэдагъ. Футбол ешлэным ишапхъэхэр ышлэщтыгъэх, шлокл имылэу ахэр тигъэгъэцкленхэм пылтыгъ. Казбек типашъу къоджэ гъунэм футбол ешлалэ щытшыгъагъ, футбол тешлэ хъумэ, бэ къоджэдэсэу кытэлплыштыгъэр. Футбол командэ заулэ тилагъ, хэшыпыкыгъэуи зы командэ шылагъ.

Еджаплэм зычлэхъэм, нахь ишыпкыгъэу Аслъан спортым зыфигъэсэнэу пыхьагъ, атлетикэ псынклэмклэ гъэхьагъэхэр

ышлэху еублэ. Зэнэкъокъухэм апэрэ е хагъэунэфыкыгъэр чыплэхэр къащымыхыгъэу кыыхэкыгъэп. Спортыр шу зыльэгъухэрэм, ащ зыфэгъыгъасэхэрэм ишыпкыгъэу адлэпылэщтыгъ. Шапсыгъэ къуаджэхэм ыкли район гупчэм ащеклокыгъэр спорт зэнэкъокъухэм ыгу етыгъэу ахэлэжъыштыгъ, гъэхьагъэхэри ащишлэщтыгъ.

Клэлэгъу лъэхьаным ныбжьыклэхэр спортым дехьыхы, фэцагъэху мэхъух. Нэужым нэмыкл Иофхэм апэхъэх. Ахэм афэдэу хъугъэп Аслъан: уахыгъэ тешлэ кьэс ицлыкүгъом зыфэгъэгъэ спортыр нахь шу ыльэгъоу, фэблэу, нахыбэрэ Иоф зыдишлэжъэу еублэ. Еджаплэр кызыухыгъэ илэс дэдэм (ар зыхъугъэр 1969-рэ илэсыр ары) физическэ культурэм иинститутэу Краснодар дэтым члэхъэ. А илэсым физическэ культурэм и Къэралыгъо институтэу Краснодар дэтым апэрэу кычлгъэкыгъэ студентхэм Аслъан ащыщыгъ.

Гъэхъэгъэ шлуклаехэр илэху Хьагъур Аслъан дзэм къулыкъушлэ макло, спортымклэ лъэбэкъушлэхэр. Зенитнэ-ракетнэ дзэхэм ахэтэу Новороссийскэ къулыкъур щихыгъ. Ар кызыеухым, исэнэхьатклэ Иофшлэныр ригъэжъагъ. Тэхъутэмыкыгъоу районым щыщ къутырэу Суповскэм дэт илэсыгъу еджаплэм физкультурэ урокхэр шаригъэхьыгъэх. Зы илэс зытешлэм икьуаджэу Пэнэхэс физкультурэмклэ клэлэгъаджэу кыгъэгъэжъыгъ, илэс 36-рэ хъугъэу еджаплэм щэлажэ. Апэрэ лъэхьаным пшъэшъэжъыгъэхэр баскетболим фига-сэщтыгъэх.

Пэнэхэс гурыт еджаплэу N 7-м спортымклэ анахь гъэхъэгъэ дэгъухэр районым щышлэху алыгътэ. Зэклэлыклоу илэсыщ мэхъушъ, мы еджаплэм иапшъэрэ классхэм азыфагу щеклокыгъэр спар-

такиадэм хагъэунэфыкыгъэр чыплэхэр къащыдахы. Баскетболимклэ зэнэкъокъуху Адыгэ Республикэм щеклокыгъэхэм Пэнэхэс пшъэшъэ еджаклохэм апэрэ чыплэр — гъоогъуитло, ятлонэрэ чыплэр — хъоогъуищэ, ячэнэрэ чыплэр — шэунае къащыдахыгъэх.

Адыгеим испортсменхэм азыфагу спортым илэпкэ зэфшыхафхэмклэ спартакиадэу щеклокыгъэм шашкэ ешлэныри хэтыгъ. Тэхъутэмыкыгъоу районым ышлэклэ ащ хэлэжъагъэх Хьагъур Аслъанрэ Тэхъутэмыр Барычрэ. Аслъан — апэрэ, Барыч — ятлонэрэ чыплэхэр къахыгъэх.

Пэнэхэс гурыт еджаплэм спортым ыльэныкыгъэ гъэхьагъэу ышлэхэрэм Хьагъур Аслъан илахышлэу ахэлъ. Вoleyбол ешлэным, столкылы теннисым, баскетболим пшъэшъэжъыгъэхэр афигъасэщтыгъэх, джы илэсытлэу хъугъэу ублэллэ классхэм арыс еджаклохэр шахмат ешлэным фегъасэх. Аслъан икуп нэбгырэ 15 хэт.

Гъэрэкло Советскэ Союзым и Лы-хъужъэу, летчик-космонавтэу Анатолий Березовоим ышлэклэ шахмат зэнэкъокъу культурэм и Унэу Инэм дэтым шылагъ. Ащ хэлэжъагъэх Краснодар ыкли Адыгеим яшахматистхэр. Командэу «Шапсыгъэм» хэтэу, анахь ныбжьыклэу Хьахурэтэ Джувлеттэ къахэщыгъ. Псышлэпэ районым ипоселкэу Лоо ЮФО-м шахматхэмклэ изэнэкъокъоу щыкларгъэм нэбгырэ 600 фэдиз хэлэжъагъ. Адыгэ Республикэм икыгъэр нэбгыри 10 хуыщтыгъ. Хьахурэтэ Джувлеттэ — апэрэ чыплэр, Сэхъутэ Альбинэ — ячэнэрэ чыплэр къахыгъэх. Охыгъэ клэлым кыкклоцлэ Аслъан зипэшэ шахматистхэм гъэхъэгъабэ ашлэгъ.

ХЪУШТ Цэбан.

АДЫГЭ ХАСЭМ ИИГЪЭКИЮТЫГЪЭ ЗЭФЭС ИПЭГЪОКИ

Клэщэкло купыр дэлажэ

Тиреспубликэ иобщественнэ движение «Адыгэ Хасэм» и Совет зэхэсыгъоу илагъэм Сирием Иофыгъохэр кышчалэтыгъэх. Сыхьат заулэрэ зэхэхэр клуагъэ, кьэгущылагъэхэм еплыкыгъэ зэфшыхафхэр ялагъэхэми, унэшъо хэхыгъэ зэдаштэн алэкыгъ.

Адыгэ Хасэм иигъэкиютыгъэ зэфэс мэзаем и 11-м Мыекъяупэ щызэхашчэнэу рахъухьагъ. Сирием зэо-банэу щыкло-рэм, тильэпкыгъэхэр ащ кышцыхыгъэ-гъэнхэм хэбзэ еклолалэ зэрэфашлэщтым тегуышлагъэх.

Инатлэу зылутым кыпкырыкыгъэу, Адыгэ Хасэм итхьаматэу Хьэлэе Арамбий зэфэхьысыжъхэр ышлэгъэх. Адыгэ Республикэм къекложы зышлэигоу тильэпкыгъэху нэбгырэ шъэ заулэ хъухэрэм Иэпылэгъу ятыгъэным фэшл игъо узыгъгъэфэщт Иофыгъохэр зэрагъэц-клэщтхэр Адыгэ Хасэм кышчалэуагъ. Цыф зэрымысыго, охыгъэ клэлым телытагъэу къабгынэгъэ унэхэр тикъуаджэхэм адэтых. Лъэкл зилэ унагъохэм тильэпкыгъэхэр кырагъэблэгъэжъынхэ-шъ, апэрэ илэсым яунэ рагъэсынхэ

алэкышчтэу кьэзылауагъэхэри къахэкыгъэх.

Хьунэго Чэтибэ, Нэгъуцу Аслъан, Тхьаркыохы Сафьет, Шхьэлэхъо Аскэр, Ехьулэ Юрэ, Къэбэртгэ Аскэрбий, Бэгъушъэ Адамэ, Мэщфэшлэ Нэдждэт, нэмыкхэм ягупшысэхэм къащыхагъэ-щыгъэр общественнэ организациемрэ хабзэм икьулыкъушлэхэмрэ нахышлэу зэрзэдэлэжъэщтхэр ары.

Ныбжьыклэхэм ашлэклэ кьэгущылагъэх Бэгъэдыр Артур, Лыунэе Руслэан, Клэ-дэклой Заур, нэмыкхэри. Иэкыб хэгъ-гумэ кьарыкыжыгъэ тильэпкыгъэу ныбжьыклэхэми тядэлугъ. Шлэныгъэлэжъэу Бырсыр Батырбий кылауагъэм дырагъаштэзэ, лъэпкыным изэфэс зэхашчэнэу кышлоу бэмэ алытагъ. Уахыгъэм диштэу Адыгэ Хасэм изэфэс зэхашчэнышъ, ащ кьалэхэм, районхэм, къуаджэхэм япашчхэр, хабзэм икьулыкъушлэхэр кыра-гъэблэгъэщтых.

Къэбэртгэ Адамэ, Абыдэ Хысэ, Мэщфэшлэ Нэдждэт, Къуекыо Аслъанбий, Мыгу Рэщидэ, фэшыхафхэм яеплы-

клэхэр зэфэпхысыжъэмэ, Адыгэ Хасэм изэфэс шуагъэ кыыхышчт. Иэкыб хэгъ-гумэ арыс тильэпкыгъэу Иоф адзэ-шлэщт куп зэхашчэнышъ, упчлэжъэгъу зэфэхужыштых.

Сирием, Иорданием, Тыркуем, нэмыкл хэгъгъухэм кьарыкыгъэ тильэпкыгъэу ныбжьыклэхэр Адыгэ Республикэм зэрэ-щеджэхэрэм имэханэ зыкызырлэтырэр зэлүклэм кышчалэуагъ. Лъэпкэ шлэжыым зегъэушъомбгъугъэным фэшл тиреспу-бликэ ичыллэ дахэхэр, адыгэ къуаджэмэ ящылаклэ арагъэлэгъу. Сирием кы-кыжы зышлэигохэм япчъагъэ хэхъо, зэо-банэм кыкычырэп. Адыгэ Хасэм зэлъылэсыклэ амалхэр ыгъэфедэхэзэ, Иофыгъомэ зэхэкылыныгъэу афэхъурэм зыщегъэгъуазэ.

Урысыем шаштэгъэ унашъохэр агъэ-федэщтых, хэгъгумэ илэшхъэтэтхэр Иофым кыыхагъэлэжъэщтых, Сирием игумэкыгъохэр зэклэми ягумэкыгъо-шылгъэным, заом цыфхэр кыыхэщы-жыгъэнхэм пылтыштых.

Адыгэ Хасэм изэфэс мэзаем и 11-м зэрзэхышчтым мы мафэхэм клэщэкло купыр дэлажэ.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

илэсым иклэрыклэу кышцызлаухы-жыгъ. Урысыем иапэрэ университет иклящаклоху И.И. Шуваловымрэ М.В. Ломоносовымрэ ацлэклэ агъэнэфэгъэ премиехэр зыфагъэшъошагъэхэм араты-жыгъэх. 2006-рэ илэсым кышцубла-гъэу ныбжьыклэхэм агу рыхыштыгъэ мэфэклым кьэралыгъом хэбзэ шапхэу шырилэ хужыгъэ.

Адыгэ Республикэм истудентхэм мэфэклым имызакыоу, сессиер ыклэм зэрэфаклорэри хагъэунэфыкыгъ. Еджэ-ным ныбджэгъу зэфышлыгъэ ныбжьы-клэхэр зэлуклагъэх, пчыхъэм клубхэм къащышъуагъэх, зэхэхъэхэм ащылагъэх.

(Тикорр.).

Тижыхэм кьадеклокыгъэр кьэбархэр

Мы кьэстхышчтыр хъугъэ шъыпкы. Ащ илэси 150-рэ фэдиз тешлагъэми, лоры-луатэклэ кьытэнэсы-жыгъ купклэу клоцылым ишъуагъэклэ.

Цыфым игъашлэ хъугъэ-шлэгъэ гъэшлэгъонхэм ащылэ-клэ, ахэр ежырклэ ушэтыплэ хъухуи, аужыпкыэм, ищылэ-ныгъэ япхыгъэуи кыыхэкы, нэмыкхэмклэ щысэ мэхъух.

Хьазаб ышэчыгъ адыгэ цыклым пачыхьэм идзэхэр кыгътэзохэ зэху лъэхьаным. Илэсишъэ фэдизрэ тылышлэ-шъо хэлъыгъэх жы пси кы-тамыгъашъу, Иэпылэгъуи хэти кытфэхъун ымылэкыныу хымкы чылгъэмкы тыкьа-дзыхы, лъэпкыым хьалэчыр кыыхагъэхьагъ. Зыгу клэдыхэ-рэри къахэкыгъ, кьумалыгъэ зэрихы пыим гоыхагъэхэри кьэхъугъэх, ау нахыбэр зыч-зыпчэгъоу зэкъотэу ячлыгу кьаухъумагъ.

Зэо мыхужыкыым, Иэпылэ-гъунчъэ зэрашлыгъэхэм, аш-хышчтыр агъэтлысын, а агъэ-тлысыгъэр игъо хъунышъ, Луа-хыжыын амал зэрамыгъотырэм «нэпкэ-зандэм лъэпкыр клэрагъэзыхьагъэ». Ау лъэгонджымышхэкклэ афэгугъэ-хэп. Лъэпкыым щыщэу кьэнагъэр итэ-кыухагъэ зэрэхъугъэми зыгорэ хэлъ, ащ лъэныкыуаб зилоф хэзылхьагъэр, зэ-клэри ежэ яфедэ кызырэхагъэкыштым ешэщтыгъэх. Мы кьэстхыхэрэр зэклэми ашлэ, ялыуэ. Сэ непэ кьэлэмыр кьэс-зыгъэшгагъэр а зэо лъэхьаным хъугъэу кьалотэжыгъэ кьэбар.

Заор ыклэм фэклауагъэу мухъаджыр тхьамыклэхэр хы лушъом рафыллэ-щтыгъэх. Ичлыгу имыкыжы зышлэ-игъуагъэхэри бзу ахэтыгъэх, ау ахэр зыфаехэм зыпари ыгъапэщтыгъэп, зымы ищыклэгагъэп. Джащ фэдэу шап-сыгъэ чылэр къадзыхыи, дэсыр зэклэ зэклаугъауи хы лушъом зырафыжъэ-хэм, шапсыгъэ клэлитлэу яшыхэм яшэхси, алэклэкли, ашлэхъажажыгъэх. Гъэтхэпэ чылагъ, гъомылэ гори амылыгъэу, Иэплэ-лъапцлэуи фэпагъэху мэзым хэ-хьажыи загъэбылэу мэфэ зытфыхэ хэ-сыгъэх.

Клэцлэджэ хъугъэху, кыыхэкыны-хэшъ, хы лушъом луагъэзыхьагъэмэ ахэхьажыынхуи ашхъэ кырагъэхьа-гъэп, агуи амыгъэклодэу лыгъэ кызы-хагъафэу «Тыллэщтми, тичлыгу терэ-ллыхьажъ», алуи шыхэри шхьарытлупш ашлэ, чыгъэгъэ горэм зырагъэкли тлысыгъэх. Шысхэзэ, тлэмэ яз ихьазыр-мэ арылэ щэхэм апыллыхьан ихьиса-пэу кырихыгъэх. Рильхьажыынхуи зыфежъэм, зы хьазыр тэрэзу ичыллэ иуцожыгъэп. Иклэрыклэу шэр хьазы-рым кырихыжыи зепллыхьэм, зы на-трыфыщэ кыригъотагъ. «Синьбджэгъу, джыри тыхьадэгъу кьэсыгъэп, Тхьэм зы натрыфыщэ кытитыгъ, зэфэгъэ горэ дунаим джыри зэрэтетыр кытитыгъэлэ-гъугъ, гьаблэм тылэклихыгъ», — ылуи натрыфыщэр зэфэдитлоу зэгуйути, ауцлугъ, тлэклиу зыкышлэжыгъ. Гъо-мылыщэу алуфагъэм ыгъэшхэкыгъэхэ фэдэу клуачлэ кьаритыгъ, гу кьызлэпа-шыхьажыгъ. Яшымы кьашцэсыжыи мэзым хэтху кьаклохэзэ ежъхэм афэ-дэ куп лүклэхи, ахэхьагъэх. Зэклэ зэгъу-сэху амалмэ зэдэусэху, икыплэхэр кьагъотыхэзэ дунаир нахь зэлэсэжыым, нэгъоджэ чыплэ пщыплэклэ тлысыхи, етлани ежъмэ афэдэхэр къахэтлыс-хьажыхэзэ чылагъо хужыгъагъэху кьалотэжыи.

ХЪАУДЭКЪО Сар.

кы. Мыекъяупэ.

ЛЪЭХЪАНЫМРЭ МЭФЭКИХЭМРЭ

1755-рэ илэсым щылэ мазэм и 25-м (стилижыымклэ щылэ мазэм и 12-м) императрицэу Елизаветэ унашъоу «Об учреждении Московского университета» зыфиорэм клэтхагъ. Ащ буж щылэ мазэм и 25-р универститетым и Мафэу хъугъэ. А лъэхьаным «Москов-скэ университетыр загъэпсыгъэм и Мафэклэ» еджэщтыгъэх. Елизаветэ уна-шъо ымышлызэ, Урысыем щылэ мазэм и 25-м Татьяна и Мафэ щыхагъэунэ-фыкыштыгъэ. Къин зыльэгъугъэу, агъэ-лэплэрэ Татьяна (Татиана) ыцлэклэ мэф-эклым еджагъэх. Ащ кышцегъэжъагъэу щыхыгъу Татьяна студентхэм илэпылэгъоу алыгътэ.

Блэкыгъэ ллэшлэгъум студентхэм я

Тарихъым хэуцуагъ

Мафэ (Татьянэ и Мафэ) ныбжьыклэхэм хагъэунэфыкыштыгъ. Апэрэ уахыгъэм мэфэклыр Москва щыхагъэунэфыкы-штыгъэ. А мафэм студентхэр куп-купэу зэхэхэщтыгъэх, ордэхэр кьалозэ, урам-хэм атехъэщтыгъэх, загъэпсэфыштыгъ.

1917-рэ илэсым Октябрэм кьэхъугъэ зэхэкыныгъэхэм ауж мэфэклым игугъу амышлыжыи хъугъагъэ. Охыгъэ дэхэклае тешлагъэу шыыхъу Татьяна ичылысэу Московскэ университетым хэтыр 1995-рэ

АДЫГЕИМ ИНАРОДНЭ ТХАКЮУ КОЩБЭЕ ПЩЫМАФЭ НЕПЭ КЪЫЗЫХЪУГЪЭ МАФ

Мафэ пэпчъ тыдэкIэжыы

Гъашлэр кIакуа е кIыхъа, егупшыс ухэтми ор-орэу: зызымгъэбэлэрэгъыжырэмкIэ ар екъу, фэукIочырэмнэ гъуни-нэзи илэп, мурадыбэр щытхъу хэлъэу цIыф пчъагъэмэ щызэшIуахы, нэмыкIэу зыу-ужыгъэмэ, зызэкIэмыгъоешъумэ, уахътэр сы-дигъуи макIэ. Джа охътэ зэпымыу къекIокIым зы-дэбгъэхъуныр, ухъуцоныр ары зэкIэ зыфэкIожырэр.

Зимафэ, зимазэ, зиильэс пэпчъ IофшIэгъэ дэгъукIэ ушъэгъэ цIыфхэр щысэтэхыпIэу щылэх, ахэм ащыц нэпэ сигушIэгъоу, зэльашIэрэ тхакIоу Кошбэе Пщымафэ. Ащ ыцIэ лъэпкъым дэгъу дэдэу ешIэ, ипроизведение гъэшIэгъонхэр мызэу, мытIоу зыджыгъэхэр ыкIи кIэзыджыкIыжыгъэхэр тхылъ-еджэхэм ахэтых. Пщымафэ иповес-тэу «Мэфибл уай», идрамэу «Шъхъако» зыфиохэрэр, КIэрэщэ Тембот иповестэу «ШакIомрэ

пшъэшъэ пагэмрэ» зыфиорэм техыгъэ музыкальнэ-лирическэ драмэу ытхыгъэр Адыгэ театрэм щагъэуцугъэх. ТхакIор къэлэмым зэрэфэлэпэлэсэм фэдэ къабзэу, цIыфхэмкIи нэшIо-гушIо гушIубзы, надыгъбзэ къабзэкIэ тхыгъэ итхылъхэр ухэтми гъэсэпэтыдэ пфэхъу, щылэкIэ-псэукIэм уфаны.

Кошбэе Пщымафэ мэзаем и 1-м, 1936-рэ ильэсым кэхъугъ. ИмэфэкI мафэ ехъулIэу тхылъеджэхэм тигъэзет нэкIубгъохэм ащылудгъаIэмэ, игупшысэ макъэ тыкIэдэлукIымэ тшIонгъоу зэдэгъуцылэгъу дэтшIыгъ.

— *Пщымаф, насэм зэра-
Iоштыгъэу сыкъэунчIэн: уахъ-
тэм утекIуа, хъаумэ къыпте-
кIуа, сыдэу шъуэзхъулIэра?*

— Тызегурэлэ.

— *Сыда гур анахъ зыгъэшIоу
оркIэ мы дунэишхом хэлъыр?*

— ЦыфышIухэу мы дунаир
зыгъэдунайхэу, ар нэфынэ къэзы-
шIыхэрэр ары. Ахэм щыIафIэр
нахъ теулэшIожь къыпфашIы.

— *«УцIыфын фае» бэрэ тIэ.
«Цыфыгъэ» гушIыгъэр нстэуи
тинэрыгъ. УцIыфыным сыд мэ-
хъана анахъу илэр, сыда ащ
къыкIырэ шыгъжыгъэр?*

— «УцIыфыныр» пIомэ, шэп-
хъэ дэгъубэу хэти хэлъын фаер
ары къыубытырэр, сэ сишIошIы-
кIэ, а зэкIэ унагъом къыщещэжэ,
ны-тыхэм бэ ялътыгъэр, ахэр
ары хэти зыкIырыпIытырэр. Удэ-
лон фае, дэгъоу къыпхъагъэу
плыы щыщ хъугъэр ары узезы-
щэрэр. Узэрэхъун ухъугъахэу
цIыфыгъэм укIэхъопсымэ, Iоф
зидэпшIэжыу узыфэсакъыжы-

зэ о пшъхъэ нэмыкIыр фэб-
гъадэу, еплътыгъэу удэзеклон фае.

— *Шъхъалътэжыныгъэм
щыщ уигушIыгъэ уемыпIыжыны-
ныр, къыздеогъашта? Уигу-
шIыгъэ бгъэцэкIэжыныр ренэу
пфэлъэкIа?*

— Къыбдесэгъаштэ, птырэ
гушIыгъэр бгъэцэкIыжыны фаеу
сеплты. Ау къыхэкIы, о узэрэ-
мыгугъагъэу ыкIи къыомылъы-
тыгъэу, зыгорэм иягъэ къыокIэу,
ащ фэдэ къызыхэкIыкIэ сэ плъы-
жыы сэхъу.

— *Тхэныр цыIэныгъэ пфэ-
хъугъ, ауми ащ нэмыкIэу анахъ
узыгъатхъэу цыIэр сыда?*

— Тхэныр — сищылэныгъ. Ар
хэмытмэ, анахъ сызгъэгупсэфы-
рэр сальфыгъэхэр сльэгъухэу,
тыздэгъушIэмэ ары. Тынчыгъэ-
гупсэфэу унэм илътым сэркIэ мэ-
хъанэ иI. АщкIэ сишъхъэгъуси,
тиунагъо илъ зэгъурылонгъэ-
гукIэгъуныгъэми сагъэразэ.

— *Ныбджэгъуныгъэр зым —
«щыл», адрэм — «щылэн» язэрэ-*

*гъаIо. О сыдэу пшIошIыра, сыда
ащкIэ къэлон плъэкIыштыр?*

— Ныбджэгъуныгъэм сесэ-
щэу зэ къыхэкIырэп, ныбджэ-
гъухэр ренэу сльэгъу зэпытыгъэ-
хэми сидуагъэ. Ныбджэгъуныгъэ
шъыпкъэр уахътэм ыгъэжырэп,
ыгъэпшIырэп. СэркIэ анахъ
къыспэблагъэхэм ащыщ ыкIи
сильаплэ Едыдж Къэпшъан, ны-
къылыгъыгъэ пэлытэу сеплты.
СиIэх нэмыкIэхэри сльэгъэхэу —
Дэбэгъо Ким, НэпшIэкъуй Заур,
щымылэжыхэри сыгу икIыхэрэп —
Дамыкъо Юрэ джаш фэдагъ.
«Ныбджэгъу» зыпIокIэ, уищы-
Iэныгъэ щыщ пычыгъошхо нэм
къыкIэуцо.

— *Шульгэгъу уищылэныгъэ
чыпIэу щыубытырэр сыд фэ-
да? Сыда шульгэгъу?*

— Шульгэгъу бэу зэтекIы:
Iахыл-гупсэхэмкIэ, лъфыгъэ-
хэмкIэ, хъулыфыгъэ-бзылфыгъэ
зэфыштыкIэхэмкIэ пшIырэп.
Ахэм анахъ иныр, куур уиль-
фыгъэхэм афыуилэр арэу сэлты-

тэ, сальфыгъэхэр сэ дунэе мыл-
куми пэсшIыштхэп, къыосты-
штхэп. Шульгэгъу сэркIэ угу
щыщ хъугъэр ары.

— *КъыбдэмыхъурэмкIэ (пфэ-
мышIагъэмкIэ) хэти мысагъэр
зыфэбгъазэрэр?*

— Сэр-сэрэу сшъхъэ сэгъэ-
мысэжыы. ЕкIолIэлIэ-хэкIыпIэ
зэрэфэсымыгъотыгъэр, «аужырэ
акъыл» аIоба, а шIыкIэр къы-
зэрэстекIуагъэр зыфэзгъэшъо-
шэжырэп.

— *Анахъ узыкIэхъопсэу
уукIэ къыбдэхъумэ пшIоушъэр?*

— Сипсауныгъэ зэщыкыуагъэ
зэтеуцожъу, тарихъ угъоигъабэу
сшIыгъэмкIэ роман стхынышъ,
къыдэзгъэкIыныр ары.

— *Уильфыгъэхэм творче-
ствэм дихъыхъхэрэр ахэтхэ,
тара ащыщы?*

— СикIэлэ анахыжыгъэу Нал-
щык дэсыр тхэкIо цIэрыIо
хъугъэ. Дэгъоу ашIэ, усэхэр етхы,
музыкэр хехы («Бардовские пес-
ни» зыфалохэрэм яавтор), про-
зэки матхэ урысыбзэкIэ. Унагъо
иI, ипшъашъэ Московскэ универ-
ситетэу Ломоносовым ыцIэкIэ
щытыр къыуыхыгъэ. Скъо —
Джамболэт, тхылъ тедзэпIэу
«Эльбрус» зыфиорэм ихудоже-
ственнэ редакция ипаш. Ишъ-
хъэгъусэ, Асе, цыфышIу, бэль-
къар, мы тхылъ тедзэпIэ дэдэм
иредатор шъхъаI. Мы ильэсым
скъо ыныбжэ ильэс 50 хъушт, ти-
унагъокIэ ыджэ тыклон тыгу хэлъ.

— *Тиадыгъэ литературэ гъо-
гу дахъ къыкIугъ. Ауми, къыт-
хэтых зырызхэр «литерату-
рэ тилэн», «тил» язэрэгъаIоу.
Ащ елътыгъэу сыд къэлонэ?*

— «Адыгэ литературэ тилэн»
пIоныр тэрэзэп, укIытагъо. Зы-
мышIэхэрэр ары ахэр зылохэрэр.
Ор-орэу узэллэпэкIэожыныр
дахэп, дунэе литературэм зыхэ-
отхыкIыжыы. Къыхэсэгъэщы
тилитературэу пкъэу фэхъугъэу
КIэрэщэ Тембот апэдэдэ 1948-рэ
ильэсым СССР-м и Къэралыгъо

премие романэу «Насыным
игъогу» зыфиорэмкIэ къызэрэ-
фагъэшъошагъэр, МэщбэшIэ Ис-
хъакъ ипозэиэкIэ ыкIи ипрозэкIэ
зэрэдунаеу цIэрыIо щыхъугъ,
нэмыкI зэльашIэрэ тхакIохэри
тилэх.

— *Адыгэ щыIафIэм сыда анахъ
узгъэгъушхорэ лъэныкъоу хэлъыр?
Узымыгъэразэрэр сыд фэда?*

— Тинепэрэ мафэ анахъ сыз-
гъэгъушхорэр тиадыгъэ бзылъты-
гъэхэм лъэгэпIэ инхэр гъэсэны-
гъэ-шIэныгъэкIэ зэраштагъэхэр
ары. Филологие шIэныгъэхэмкIэ
докторхэу, профессорхэу Пэрэ-
ныкъо Къутасэ, ХъокIо Фатимэ
яIэ цIэ инхэм яфэшъошэ акъыл
къакъокIы. Сыгу къеоу хэлъыр
тищылэкIэ гукIэгъуныгъэр ыпэкIэ
фэдэу зэрэхэмылътыжыы ары.

— *Адыгабзэм, адыгэ лите-
ратурэм янеушIэрэ мафэ сыд фэ-
дэнэу уеплътыра?*

— Сэ зэрэсIорэмкIэ, тиады-
гэ чылэхэр щэлфэхэ ахэр зэкIэ
щылэштых, цIыфыгъэри, шэн-
хабзэхэри Тхъэм бэрэ щегъаIэх.
Ахэр ары лъапсэр. Адыгабзэр
щэлфэ, адыгэхэри тхэштых.
ГухэкIыр джы мы уахътэм тхэ-
хэрэм ащыщхэм икъоу бзэм
икъэбзагъэ къызэрамыухъумэрэр
ары, джаш фэдэ журналистикэ-
ри, теуркIуагъэм еукIы.

— *ИкIыгъэ ильэсыр оркIэ
сыд фэдагъа?*

— ИкIыгъэ ильэсыр сэркIэ
дэгитгэп, симэфэкI ин — ильэс
75-р ащ щыхэзгъэунэфыкIыгъ,
цIыфхэми сигушIуагъо къызда-
гошыгъ, гушIыгъэ фабэхэр сфа-
луагъ, сфатхыгъ. Ильэсыр зыпкъ
итэу, мыдэуе кIуагъэ.

— *2012-рэ ильэсыкIэм узэрэ-
щыгъыгъэр, цIыфхэм узэрафа-
лаломэ пшIоушъэр къыталоба.*

— МэфаIэ пэпчъ тыдэкIотэн,
тыдэхъун амал тилэнэу, хэти гу-
хэлъ ехыжыагъэу илэр (сэри
ахэм сащыш) къыдэхъунэу, ду-
наир мамырынэу, гугъэр тапэ
итэу тыщылэнэу, цIыфхэм шIу
агу зэфилъынэу, зэфэшъыпкъэн-
хэу сыфай ыкIи сафэлъаIо.

— *Опсэу, Пщымаф, гушIы-
гъэу укызыртфэхъугъэмкIэ.*

— Ори ары.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

СИВАЧЕВ ЗЭШЫХЭР

ТэхъутэмыкIое районим ит
поселкэу Инэм иурамхэм ащыщ
Советскэ Союзым и ЛIыхужъэу
Александр Сивачевым ыцIэкIэ
еджагъэх. Ащ гурыт еджапIэу
N 2-у Адыгеим анахыжыгъэу ит-
хэм ащыщыр тет. Ар Хэгъэгу
зэошхор къежээнкIэ ильэситIу
щылэжыгъэу Александр къыухыгъ.
Ащ ыуж дзэ училищым чIэхъагъ
ыкIи ар къызеухым, Белоруссием
ит къалэу Гродно къэралыгъо
гъунапкъэр къзыгъэгъунэрэ дзэ-
хэу щылэхэм къулыкъур ащи-
хыныр ригъэжыгъ.

1941-рэ ильэсым мэкъуогъум
и 22-м, пчэдэжыым, Сивачевым
къулыкъу зыщыхыштыгъэ зас-
тавэм фашист техакIохэм уты-
нышхо кырахагъэ. Зы баталы-
ным ехъухэу къэралыгъо гъу-
напкъэр а чIыпIэм къыщызы-
ухъумэрэ тидзэкIолIэхэу зип-
чъагъэ макIэхэм къатэбэнагъэх.
Зэошхом зыкIыIэтыгъ. Авиаци-
ер, топхэр ыкIи танкхэр илэпыIэ-
гъухэу пыир ыпэкIэ къылыгъэ-
кIотагъ. Сивачевым дзэ къу-
лыкъур зыдихыхъу а чIыпIэм
щыфэхыгъэр бэ. Ежыыр хылыгъэу
къауIагъ нахъ мышIэми, зэо
кIэпIэм къылуIыгъэп. Узыр
ыщылэзэ, ар пыим екууагъ:
«Шъукъызтэдэгъуцощт, шъо
шъуисыхъати къэсышт...» Ащ
лътыпэгъу пулеметэу зыкIэлъы-
рылътымкIэ пыйхэм щэр аты-
рипхъэнкIагъ...

А чIыпIэм зэо хылыгъэхэр сы-

хъати 10-м ехъурэ щыкIуагъэх,
пыидзэу къатэбэнагъэри тидзэ-
кIолIэхэм къызэтгъагъэуцугъэ,
ау танкхэм оборонэр пхыратхъуи,
ыпэкIэ лъыкIотагъэх. Аужырэ
жыкIэжыгъэу нэс Александр
Сивачевы а чIыпIэм щызуагъ.

Адыгеим шапIугъэ лIыхъу-
жъэу Александр Сивачевым
ыцIэкIэ а заставэм нэужым
еджагъэх. Ау ащ ехылыгъэ кэ-
барыр поселкэу Инэм щыпсэ-
ухэрэм аш лътыгъэу къалъыIэ-
сыгъэп. Ар зашIагъэр лIыхъу-
жыым иIахылхэм Александр зы-
щыфэхыгъэ чIыпIэр зызэрагъа-
шIэр ары. Къалэу Гродно тидзэ-
хэм шъхъафит зашIыжыым, ахэр
а чIыпIэм кIуагъэх ыкIи 1941-рэ
ильэсым имэкъуогъу мазэ и 22-м
ипчэдэжы а чIыпIэм заоу шы-
кIуагъэр зыфэдагъэр къызэра-
гъэшIагъ.

Хэгъэгу гъунапкъэр къэзы-
ухъумэштыгъэ лIыхъужыгъэу а
чIыпIэм щыфэхыгъэхэм апае
агъэуцугъэ саугъэтым зэкIэ
хэкIодагъэхэм ацIэхэр дышъэ
хъарыфхэмкIэ тетхагъэх. Совет
хабзэм ильэхъан Сивачевым
ыцIэ зыхырэ заставэм поселкэу
Инэм дэт гурыт еджапIэу N 2-р
къэзыухыхэрэм ащышхэр къу-
лыкъу шахыныу агъаIошты-
гъэх. А хэбзэ шIагъор тыхэгъэ-

гушхо зызэбгырызыгъэм къы-
щыублагъэу ащыгъупшэжыгъ.

Поселкэу Инэм нэпэ щыпсэ-
урэ ныбжыкIэхэу зэошхом има-
фэхэр къэзымылэгъугъэхэм,
зятэхэр ыкIи зятэжыгъэр зыхэлэ-
жъагъэхэм, нэбгырэ миллион
пчъагъэхэм апсэ зыфатыгъэм,
теклоныгъэу къыдахыгъэм тэрэ-
зэу ащымыгъуагъэхэм икыуIэ
блэкIыгъэ охътэ хылыгъэр зэха-
шIэрэп. Ахэр урамэу Сивачевым
ыцIэ зыхырэмкIэ еджапIэм екIуа-
лэх, нахыжыгъэу хъакIэу къафа-
кIохэрэм къафалыатэхэрэмкIэ хэ-
гъэгум, япсэупIэ чIыпIэ шIу альэ-
гъунхэм, заом хэкIодагъэхэр ащы-
мыгъупшэнхэм афаныу.

Александр Сивачевым ышна-
хыжыгъэу Михаил Сивачевым
гъогу хылыгъэ щыкIугъэр. Ащ ып-
хъоу Краснодар крайм щыщ ста-
ниэу Динскоим щыпсэурэ Тама-
ри, ащ икIалэу Краснодар дэс
Александри ятэ къырыкIуагъэр
зэрагъашIэ ашIонгъоу бэрэ лъы-
хъугъэх ыкIи къагъотыгъэр ма-
кIэлэп.

Михаил станицэу Марьянскэм
къышхыгъэ, ар Краснодар пэ-
чыжэп. 1914-рэ ильэсым еджа-
пIэр къызеухым, Краснодар дэт
училищэу мэшIоку гъогум иIо-
фышIэхэр зыщагъэхъабырэхэ-
рэм чIэхъагъ. 1918-рэ ильэсым

Пшызэ шъолъыр ыкIи Ростов
хэкум ащылэгъэ партизанхэм
ахэтэу зэуагъэ. Ащ дэгъоу
ышIэштыгъэх Хъуажэ Мыхъамо-
ди, Павел Лютоври.

Совет хабзэм ТекIоныгъэр
къызыдехым, Михаил Сивачевыр
зэльашIэрэ дзэ пащэу Семен
Буденнэм икорпус хэтэгъ. ЗэолI
пхъашэу зыкыгъэлэгъогагъ,
ау ипсауныгъэ изытет зэрэмы-
дэгъум къыхэкIэу 1922-рэ ильэ-
сым ащ къыхэкIыжышъ, пар-
тийнэ IофшIэным зыреты.

Къалэу Ростов-на-Дону дэт
партеджапIэр къызиухыкIэ, Гру-
зиет икомпартие и ЦК Iоф
щишIэнэу агъаIо, ау охътабэ
темышIэу иунагъо изытет къы-
хэкIэу Адыгэ хэку исполкомым
IофшIаплэ къыритынэу къашэ-
жыы, ащ ТэхъутэмыкIое райис-
полкомым Iоф щышIэу регъажэ,
етIанэ ТэхъутэмыкIое МТС-м
пащэ фашIы.

Михаил Сивачевыр зыныб-
джэгъугъэхэм ащыщ Пшызэ
шъолъыри Адыгеими дэгъоу
ащызэльашIэштыгъэ Хъахъурэтэ
Шыхъанчэрые. Ащ бэрэ IукIэ-
штыгъ, ары къэс IофшIэнэу зэ-
шIохыгъэн фаехэм атегушIыIэ-
штыгъэх.

Ащ ыуж партиет Михаил Си-
вачевыр ыгъаIоизэ къалэхэу

Туапсэ, Анапэ, Геленджик
ащылэжыагъ. Хэгъэгу зэошхор
къежээнкIэ башэ къэзынэжыы-
гъэу ТэхъутэмыкIое МТС-м иди-
ректор игуадзэу хэкум къегъэ-
зэжыы. Пыир Пшызэ шъолъыр
къекIуалIэ зэхъум, фронтным
амышхэнэу щытыгъэти, Адыгэ
хэку исполкомым иунашъокIэ
пшъэрыл къыфашIы зэкIэ мэ-
къумэщ техникэр — тракторхэр,
комбайнэхэр, сепалкэхэр, нэмыкI
Iэмэ-псымэхэр пыим къымыгъо-
тынэу ыгъэбылътыхъу.

Краснодар пыир благъэу
къызеIуалIэм, Михаил Сиваче-
выр партизан отрядэу партиет и
ТэхъутэмыкIое райком исекре-
тарыгъэу Сергей Ворониныр зи-
пэшагъэм хэхъагъ. Партизан от-
рядым ипашэ пшъэрыл къы-
фишIызэ, зэуабэхэм ар ахэлэ-
жыагъ, пыир хэкум ыкIи краим
арыфыжыгъэным фэлъэкIы-
штыр хишIыхъагъ.

1943-рэ ильэсым Тэхъутэ-
мыкIое районим пыир зырафы-
жыым, гъэтхасэхэм илътхэм ифе-
жыгъэу къэсыгъэти, техникэу
зэкIэ агъэбылътыгъагъэр Сиваче-
вым ихъатыркIэ чIыгулэжыгъэм
къалэкIэхъажыгъагъ.

1950-рэ ильэсым хылыгъэу зэ-
сымэдэжэ нэуж Михаил Сиваче-
вым идунай ыхъожыгъэ. Сиваче-
выр зэхыхъу Александрэ Ми-
хаилрэ къагъэшIэгъэ охътэ кIэ-
кIым щызэшIуахыгъэр макIэп.
Ахэр анахъэу зыфэбэнагъэхэр
яхэгъэгу къаухъумэныр, тицIыф-
хэм щылэкIэ дахэ ялэныр ары.

Анатолий МАТВИЕНКО.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Адыгэ Республикэм и Парламент ия 20-рэ ильэс фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъоу «Парламентаризмэм Адыгэ Республикэм хэхъоныгъэ щегъэшлыгъэныр» зыфиорэр зэхэщэгъэным ехьылагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешты:**

1. Адыгэ Республикэм и Парламент ия 20-рэ ильэс фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъоу «Парламентаризмэм Адыгэ Республикэм хэхъоныгъэ щегъэшлыгъэныр» зыфиорэр зэхэщэгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм и Парламент ия 20-рэ ильэс фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъоу «Парламентаризмэм Адыгэ Республикэм хэхъоныгъэ щегъэшлыгъэныр» зыфиорэм ехьыллэгъэ Положениер ухэсыгъэнэу.

3. Къэбар жьугъэм иреспубликэ амалхэм мы унашъор къащыхэутыгъэнэу.

4. Заштэрэ мафэм щегъэжыагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ, щылэ мазэм и 25-рэ, 2012-рэ ильэс N 244-ГС

Адыгэ Республикэм и Парламент ия 20-рэ ильэс фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъоу «Парламентаризмэм Адыгэ Республикэм хэхъоныгъэ щегъэшлыгъэныр» зыфиорэм ехьыллэгъэ Положениер

1. Зэдагъэфедэрэ положениехэр

1. Адыгэ Республикэм и Парламент ия 20-рэ ильэс фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъоу «Парламентаризмэм Адыгэ Республикэм хэхъоныгъэ щегъэшлыгъэныр» зыфиорэр (ыужыкIэ зэнэкъокъур тIозэ дгъэкIощт) зыкIызэхашэрэр парламент IофшIэныр Адыгэ Республикэм зэрэщэгъэцалэрэм, ащ тарихъэу пылтым, ихабзэхэм, икIэуэххэм яхьыллэгъэ къэбархэр икIоу гъэзетеджэхэм, радиом едэлухэрэм, телевизорым еплыхэрэм алыхьыгъэ-Iэсыгъэнхэм фэшI.

2. Зэнэкъокъум изэхэщэн фэгъэзагъэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр ары.

2. Зэнэкъокъур зэрэзэхашэрэ шIыкIэр

3. Зэнэкъокъум хэлэжьэнхэу къырагъэблагъэх Адыгэ РеспубликэмкIэ хаутырэ, электрон СМИ-хэм яжурналистхэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иIофшIэн къэзыгъэлыагъохэрэр.

4. Зэнэкъокъум къырахьылIэн алгъэ-кIыштхэр парламентаризмэрэ парламент IофшIэнырэм афэгъэхьыгъэ материалхэу гъэзетхэм, журналхэм къарыхьагъэхэр, электрон (теле-, радио-, Интернет) материалхэу, сурэтхэу, очеркхэу, репортажхэу, зэдэгущыIэгъухэу, статьяхэу 2011-рэ ильэсым мэлыхьфэгъум и 1-м къыщегъэжыагъэу 2012-рэ ильэсым гъэтхатэм и 17-м нэс Адыгэ Республикэм иреспубликэ, икIэлэ, ирайон СМИ-хэм къащыхаутыгъэхэр (къащатыгъэхэр) ары.

5. Зэнэкъокъум хэлажъэ зышIоигъоу хэм язаявкэрэ IофшIагъэрэ арахьылIэнхэ фае.

6. Заявкэм итынхэ фае СМИ-м ышIэ зыфэдэр, ащ ителефон номерхэр, авторым (автор купмэ) ителефон номер, статьям (къэтыным) ыцIэ ыкIи ар къызыхаутыгъэ (къызатыгъэ) мафэр. IофшIагъэр зиерэ СМИ-м ипашэрэ заявкэм кIэтхэжыынхэ фае.

7. Хаутырэ тедзэгъухэм яIофышIэхэм оригиналхэр ары арахьылIэнхэ фаер. Ау ащ фэдэ амал щымыIэ зыхьукIэ, ащ иксерокопиеу СМИ-м ипашэ ыIапэ зыкIэ-дзэжыгъэр ыкIи авторым ышIэ, материалыр къызыхаутыгъэ мафэр зыщыхэгъэуэфыкIыгъэр алахын алгъэкIышт.

8. Теле-, радио-, Интернет-журналистхэм DVD е CD дискхэм атетэу материалхэр арахьылIэн фае. Теле-, радио-журналистхэм къэтыным истенограмми алгъагъэхьан фае. Интернет-журналистхэм ИнтернетымкIэ IофшIагъэхэр рензу къыззрыхьэрэ чIыпIэр къаIон фае.

9. 2012-рэ ильэсым гъэтхатэм и 18-м нэс материалхэр алахыштых.

10. Зэнэкъокъум хэлэжьэнхэм пае материалхэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэу мыщ фэдэ чIыпIэм щылэм агъэхьын фае: 385000, Адыгэ Республик, къ. Мыекъуапэ, Жуковскэм иур., 22, факсыр: 57-11-94, e-mail: info@gshra.ru.

3. Зэнэкъокъум икIэуэххэр зэрэзэфэхьысыжыыхэрэр

11. Зэнэкъокъум икIэуэххэр зэфэзыхьысыжыыхэрэр ащ фэгъэзэгъэ комиссиер ары, ащ хэтыштыхэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ иунашъокIэ аухэсых.

12. Зэнэкъокъум икIэуэххэр зэфэхьысыжыыхэ зыхьукIэ къыдалыгъэ:

1) журналистым иIэпIэсэныгъэ зы-нэсырэр;

2) ямышIыкIэу материалыр къызэрэзэлуныхыгъэр;

3) материалыр зигъо Iофыгъоухэм зэ-рафэгъэхьыгъэр, общественнэ мэхьанэ зэриIэр;

4) журналист этикэм зэрэдэмыхыгъэр.

13. ТекIоныгъэ къыдэзыыххэрэм зэнэкъокъум икIэуэххэм атетэу:

1) апэрэ чIыпIэм пае — сомэ мин 25-рэ хьурэ зы шIухьафтын;

2) ятIонэрэ чIыпIэм пае — сомэ мин 15 хьурэ зы шIухьафтын;

3) яцэнэрэ чIыпIэм пае — сомэ мини 10 зырыз хьурэ шIухьафтыныищ афагъэ-шъошIэшт.

14. 2012-рэ ильэсым мэлыхьфэгъум и 17-м нэс зэнэкъокъум икIэуэххэр зэфэхьысыжыштых. Зэнэкъокъум изэхэщэн фэгъэзэгъэ комиссиер изэхэсыгъо ипротоколэу зэнэкъокъум икIэуэххэм афэгъэхьыгъэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ иунашъокIэ аухэсы.

4. Зэнэкъокъум изэхэщэнкIэ техникэу, мылькэу ящыкIэгъэщтым икIэгъотын фэгъэзагъэр

15. Зэнэкъокъум изэхэщэнкIэ техникэу, мылькэу ящыкIэгъэщтым икIэгъотын, ащ икIэуэххэр СМИ-хэм къащыгъэлыгъогуэным афэгъэзагъэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Аппарат ары.

16. Зэнэкъокъум изэхэщэн мылькэу пэлухьаштыр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ихьарджхэм ясетэ къыщыдэлъытагъэхэм къахагъэкIы.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Шэпхъэ правовой акт зауIэмэ кIуачIэ ямыIэгъэу лъытэгъэным ехьылагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешты:**

1. КIуачIэ ямыIэгъэу лъытэгъэнэу:

1) Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2001-рэ ильэсым мэлыхьфэгъум и 27-м ышлыгъэ унашъоу N 32-1-р, 2001-рэ ильэсым жъоныгъуакIэм и 4-м ышлыгъэ унашъоу N 28-1-р зытетэу «Республикэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яуставхэм ыкIи Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илIыкIохэу мы гъэзетхэм язэхэщакIохэм я Советхэм ащылэхэм яхьыллагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостхэр, 2001, N 3);

2) Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2005-рэ ильэсым бэдзэогъум и 20-м ышлыгъэ унашъоу N 1225-1-р, 2005-рэ ильэсым бэдзэогъум и 13-м ышлыгъэ унашъоу N 863-1-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъоу «Республикэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яуставхэм ыкIи Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илIыкIохэу мы гъэзетхэм язэхэщакIохэм я Советхэм ащылэхэм яхьыллагъ» зыфиорэм зэхьокIыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъэм» (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостхэр, 2005, N 7);

3) Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2006-рэ ильэсым мэкъуогъум и 14-м ышлыгъэ унашъоу N 94-ГС-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъоу «Республикэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яуставхэм ыкIи Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илIыкIохэу мы гъэзетхэм язэхэщакIохэм я Советхэм ащылэхэм яхьыллагъ» зыфиорэм зэхьокIыныгъэхэр фэшлыгъэным фэгъэхьыгъэм» (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостхэр, 2006, N 4);

4) Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2007-рэ ильэсым мэзаем и 28-м ышлыгъэ унашъоу N 354-ГС-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъоу «Республикэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яуставхэм ыкIи Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илIыкIохэу мы гъэзетхэм язэхэщакIохэм я Советхэм ащылэхэм яхьыллагъ» зыфиорэм зэхьокIыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъэм» (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостхэр, 2007, N 13);

5) Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2010-рэ ильэсым жъоныгъуакIэм и 26-м ышлыгъэ унашъоу N 1455-ГС-р зытетэу «Адыгэ

Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъоу «Республикэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яуставхэм ыкIи Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илIыкIохэу мы гъэзетхэм язэхэщакIохэм я Советхэм ащылэхэм яхьыллагъ» зыфиорэм зэхьокIыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъэм» (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостхэр, 2010, N 48);

6) Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2011-рэ ильэсым жъоныгъуакIэм и 31-м ышлыгъэ унашъоу N 42-ГС-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъоу «Республикэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яуставхэм ыкIи Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм илIыкIохэу мы гъэзетхэм язэхэщакIохэм я Советхэм ащылэхэм яхьыллагъ» зыфиорэм зэхьокIыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъэм» (Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Ведомостхэр, 2011, N 3).

2. Заштэрэ мафэм щегъэжыагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ, щылэ мазэм и 25-рэ, 2012-рэ ильэс N 245-ГС

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иунашъу

Цыфхэр патриотхэу плугъэнхэмкIэ Республикэ гупчэм изэхэщэн фэгъэхьыгъэ Джэпсальэу Урысые Федерацием и УIэшыгъэ КIуачIэхэм яветеранхэм я Урысые общественнэ организацие и Регион къутамэу Адыгэ Республикэм щылэм къышлыгъэм ехьылагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешты:**

1. Урысыем зыкъэухъумэжыгъэнымкIэ и Министерствэ и ФГУ-у «Мыекъопэ гарнизоным иофицерхэм я Ун» зыфиIоу зIофшIэн зэпыурэр зычIэт унэм цыфхэр патриотхэу плугъэнхэмкIэ Республикэ гупчэ щызэхэщэгъэным фэгъэхьыгъэ Джэпсальэу Урысые Федерацием и УIэшыгъэ КIуачIэхэм яветеранхэм я Урысые общественнэ организацие и Регион къутамэу Адыгэ Республикэм щылэм къышлыгъэм дегъэштэгъэнэу.

2. Республикэ гупчэм изэхэщэн епхыгъэ Iофыгъом хэлплэнэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет фигъэзэнэу Адыгэ Республикэм и ЛIышхьэу А. К. Тхьаклушынэм елъэгутгъэнэу.

3. Заштэрэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ, щылэ мазэм и 25-рэ, 2012-рэ ильэс N 251

Льытэныгъэ зыфэтшырэ Аслъан Кытэ ыкьор!

Урысые Федерацием зыкъэ-ухъумэжыгъэнымкIэ и Министерствэ ышIыгъэ унашом те-тэу Урысыем и Миноборонэ ифе-деральнэ къралыгъо учрежде-ниеу «Мыекъопэ гарнизоным иофицерхэм я Ун» зыфилоу куль-турэм идзэ учреждениеу шытыр мы охътэ благъэхэм зэрэзыхагъэ-кIыжыкIэрэм (2012-рэ ильэсым гъэтхэпэм илэпэ-цыпэхэм аджэ) кыхэкIэу ащ ычIышIэклэ цыфхэр патриотхэу пIугъэнхэмкIэ респу-бликэ Гупчэ (ЦПБГ) зэхэщэгъэным епхыгъэ Иофыгъом изэшIохынкIэ зыкышпфэтэгъазэ.

Урысые Федерацием и Прави-тельствэ иунашъоу «2011 — 2015-рэ ильэсхэм ателытэгъэ къралыгъо программэу «Уры-сые Федерацием ис цыфхэр па-триотхэу пIугъэнхэр» зыфило-рэмрэ ащ фэдэ программэу Адыгэ Республикэм шызэхэгууцау-гъэмрэ гъэцэкIагъэ хъунхэмкIэ мэхъаншхо зилэ Иофтыабзэу мы зигугъу тшырэ Гупчэм изэхэщэн хъуштыгъэ.

Цыфхэр, анахъу ныбжьыкIэ-хэр, патриотхэу пIугъэнхэм, яг-раждан пшъэрылхэр мамыр ыкIи зэо лъэхъаным гъэхъагъэ хэлъу агъэцэкIэнхэм епхыгъэ Иофыгъом изэшIохын Гупчэм илэхъаншхо хышIыхану тэгугъэ, Хэгъэгъу зэошхом хэлэжыгъэхэм лIыхъужыныгъэу зэрэхъагъэр, Республикхэу Афганистанрэ Чэ-чэнымрэ, джащ фэдэу нэмыкI чIыпIэхэм кърарытэджэрэ зэпэ-уцужыныгъэхэм бланэу закы-шызгъэлъэгъогъэ цыфхэр, ти-хэгъэгъогъухэу яграждан пшъэ-рылхэу гъетыныгъэ ин фырялэу агъэцэкIэзэ блэкIыгъэм ыкIи джырэ лъэхъаным цыфыгъэ шэпхъэ дахэхэм арыгъозагъэхэр ахэмкIэ щысэ шIагъо хъуштых.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу А.К. ТХЪАКIУШЫНЭМ фэкIо

ЫпшъэкIэ зигугъу кърэтышIы-гъэ Иофыгъохэр зэшIохыгъэ хъунхэм пае мыш фэдэ шIыкIэ-амалхэр гъэфедагъэхэмэ яшIуа-гъэ кърэлонэу тэлъытэ:

— тарихъ конференциехэр ыкIи торжественнэ зэIуIкIэхэр, Иофыгъо гъэнэфагъэхэм япхыгъэ зэхэхъэхэр, литературнэ ыкIи музыкальнэ хъакIэхэр, тхылъ кърэгъэлъэгъонхэр;

— лIыхъужыныгъэм иуок-хэр, заомрэ дзэ кърэулыкъумрэ яветеранхэм ныбжьыкIэхэм адырялшты зэIуIкIэгъухэр;

— митингхэр, Адыгэ Респу-бликэм шытхъум ичIыпIэу илэхэм торжественнэ ыкIи шIэжъ Иоф-тыабзэхэр ащызэхэщэгъэнхэр;

— кърэалыгъо мэфэкIхэр, дзэ шытхъум и Мафэхэр, дзэ частъ-хэр зышыхъахъэгъэ мафэхэр, юбилей зэфэхъахъахэр хэгъэ-унафыкIыгъэнхэр;

— Гупчэм итворческэ коллек-тивхэр ыпшъэкIэ зыцIэ кърэло-гъэ Иофтыабзэ пстэуми, джащ фэдэу патриотхэу пIугъэнхэм тегъэпсыхъэгъэ республикэ, кърэ-лэ концерт программэхэм ахэлэ-жъэнхэр.

Гупчэм иИофшIэн зехищэ зыхъукIэ, Адыгэ Республикэм и Кърэалыгъо Совет — Хасэм, Урысые Федерацием и Улэшыгъэ КIуачIэхэм яветеранхэм я Уры-сые общественнэ организацие икьутамэу Адыгэ Республикэм шытэм, Мыекъопэ гарнизоным, Адыгэ Республикэм и Дзэ ко-миссариат, РОСТО-ДОСААФ-м иреспубликэ ыкIи икьэлэ Совет-хэм, АР-м иныбжьыкIэ органи-

зациехэм, нэмыкI кърэалыгъо ыкIи общественнэ объединениехэм гъусэныгъэ пытэ адыриIэн фак.

Мыекъопэ гарнизоным иофи-церхэм я Унэ зышыхъахъэгъэ 1954-рэ ильэсым кышхэгъэжы-гъэу республикэм икьэлэ шъхъа-лэу Мыекъуапэ дзэ-патриот пIуныгъэмкIэ икьэкIопIэ закъоу ар зэрэщытыгъэм, джащ фэдэу Кыблэ дзэ округым культурэм-кIэ иучреждениехэм анахъ дэгъ-ухэм зэрэхалытэщытыгъэм кьахэкIэу Гупчэм изэхэщэн еп-хыгъэ ИофшIэныр кIо зыхъукIэ, зэбгырагъэкIыжырэ учреждени-ем амалэу ыкIи опытуэ IэкIэлъыр чанэу кызыфэгъэфедэгъэн фак.

Ащ епхыгъэу игъо тэлъэгъу:

1. Урысые Федерацием зыкъэ-ухъумэжыгъэнымкIэ и Мини-стерствэ ззэгъыныгъэу дашIы-щым тетэу ащ имылькы-техникэ базэ, мыш хэхъэ библиотекэ фон-дыр, культурэ Иофтыабзэхэм язэшIохынкIэ агъэфедэщытыгъэ мылькыр, Иофтыабзэхэм кьащыз-фагъэфедэщытыгъэ радиотехничес-кэ амалхэр зэкIэ республикэ Гуп-чэу цыфхэр патриотхэу пIугъэн-хэм епхыгъэ Иофыгъохэр зэшIозы-хыштынэм IэкIэгъэхъэгъэнхэр.

2. Урысые Федерацием и Улэшыгъэ КIуачIэхэм яветеран-хэм я Урысые общественнэ органи-зацие икьутамэу Адыгэ Рес-публикэм шытэм цыфхэр язэ-гъэгъу шIулъэгъу фырялэу, фэ-шыпкьэхэу пIугъэнхэм, ныб-жьыкIэхэр дзэ кърэулыкъум фэгъэ-хъазырыгъэнхэм япхыгъэ Иоф-тыабзэхэр Гупчэм шызэшIохы-гъэнхэм ыналэ тыригъэтынэу.

3. Мы Гупчэм тегъэпсыхъа-гъэу кIэлэцIыкIу ыкIи ныбжьы-кIэ кружокхэр, секциехэр ыкIи студияхэр (орэд къралоныр, кърэ-шонхэр, художественнэ лъэны-кьомкIэ Иофтыабзэ зэфэхъахъа-хэр) цыфым итворческэ амал-хэм заушхомбгъуным пае зэхэ-щэгъэнхэр.

4. Республикэм дзэ частъхэр ыкIи соединениехэр зэритхэр, заомрэ дзэ кърэулыкъумрэ явете-ранхэр бэ хъухэу Адыгеим зэ-рэщыпсэхэр кьыдэлъытагъэ-хэу дзэ кърэулыкъушIэхэм, ахэм яунагъэхэм арысхэм, дзэ кърэ-улыкъум иветеранхэм культурнэ-художественнэ лъэныкьомкIэ яфэло-фашIэхэм ягъэцэкIэн еп-хыгъэ Иофтыабзэхэр Гупчэм зэшIуихынхэу шIыгъэнхэр.

5. Мыекъопэ гарнизоным иофицерхэм я Унэу зэбгырагъэ-кIыжыкIэрэм Иоф шызышIэщы-гъэхэм дзэ-патриот ыкIи культур-нэ Иофтыабзэхэм язэхэщэнкIэ, нэмыкI ИофыгъохэмкIэ яопыт чанэу кызыфэгъэфедэгъэнхэр, кIэу зэхэщэнхэр учреждением иштат ахэр хэгъэхъэгъэнхэр.

6. Концертхэр, кърэгъэлъэгъон ыкIи нэмыкI Иофтыабзэхэр зэ-рээхэщэхэрэм кьахэкIырэ ахъ-

— Мыекъопэ гарнизоным ипашъу, полковникэу

И. Б. ТИМОФЕЕВЫР,

— Адыгэ Республикэм идзэ комиссарэу А. В. АВЕРИНЫР,

— РОСТО-ДОСААФ-м и Республикэ организацие

итхъаматэу Т. К. БАРИЦОУ,

— Афганистан цыкIогъэ заом иветеранхэм я

Координационнэ совет итхъаматэу Д. Р. МЫРЗЭР,

Урысые Федерацием и Улэшыгъэ КIуачIэхэм яветеранхэм я

Урысые общественнэ организацие и Регион кутамэу Адыгэ

Республикэм шытэм итхъаматэу Л. С. РУДЯК

АДЫГЕИМ НЭМЫЦ-ФАШИСТЫДЗЭХЭР ЗЫРАФЫЖЫГЪЭХЭР ИЛЬЭС 69-рэ ЗЭРЭХЪУРЭМ ИПЭГЪОКI

Ильэсхэр зэблэкIых, уахътэр етIупшыгъэу макIо. Ары кърэс цыфым пэкIэкIыгъэ хъугъэ-шIагъэхэр мэкIэ-макIэзэ шъхъэм екIыжых. Ау кърэхэкIых ахэм ащымыгъупшэ-жырэ охътэ хылыгъэхэр. Ахэм зэу ащыц Хэгъэгъу зэ-ошхоу ильэсиплI зыкъудыгъэр. Советскэ дзэкIолIхэр лIыгъэ ахэлъэу пый мэхъаджэм зэрэпэуцужыгъэхэм ишIуагъэкIэ Адыгеир шъхъафит ашIыжыгъэ. Ильэс 69-кIэ узэкIэлэбжыкIэм, 1943-рэ ильэсым мэзаем и 18-м нэмыц-фашист техакIохэр Адыгэ автоном хэкуштыгъэм рафыжыгъэх.

А лъэхъаным кыхиубыта-гъэхэм дэгъоу кърашIэжы пыир гузэжыгъур имафэу зэрэзэкIэ-кIожыштыгъэр. Нэмыцхэм ядзэ-хэр тыхэкъу зетыхэм чылэхэм кьадэныжыгъагъэхэр лIыжыкIэ ыкIи кIэлэцIыкIухэр арых. Хъулыфыгъэ чыпкыгъэхэр, зэкI пIоми хъунэу, заом ичIыпIэ зэфэхъахъэм алутигъэх, ау зы-дэщыIэ чIыпIэхэр ашIэщыгъэ-хэп. Къатхырэ писъмэхэм «По-левая почта» акIэтхэгъэу номер гъэнэфагъэхэр ялагъэ. Кърэу-кърэу зышыхъырэ хэкур е къралэ къатхын фитыгъэхэп.

Тэ тыкIэлэцIыкIугъэми, тлэ-гъуштыгъэ хъугъэ-шIагъэхэр тшIогъэшIэгъоныгъэх ыкIи ахэр непэ кьызнэсыгъэм тшыгъупшэ-хэрэп. Гушылэм пае, 1942-рэ ильэсым ишышхъэлэу мазэ ти-дзэхэр Шэгъумэ (станциэ Те-миргоевскэр) лъэныкьомкIэ Лабэ кьызнэпырыкIыхы, зэкIа-кIохэ зэхъум, кьауджэхэу Хъа-тыгъужыкьуаерэ Къэбыхъаблэ-рэ акIоцIырыкIыгъэх.

Тичылэу Къэбыхъаблэ кьы-шыуцухи, унэгъо шагухэм дзэ-кIолIхэр адэгъыгъэх, автомашин-нэ инхэр кьадагъэуцогъагъэх. Фэрэ блыгу чыжэу орэ топхэр дэгъыгъэх, зениткэхэр чыгъ чIэгъ-хэм ачIагъэбылгыхъэгъагъэх. Красноармейцэ кIалэхэм кьод-жэдэхэм къраруагъ унэгъо шагухэм окопхэр ашатIынхэу.

Арэуштыгъу зэхъум тэ тишагуи окоп-шатIыгъ. ЛIыжыкIхэр гумэкIы-щытыгъэх «зэуапIэ тичIыгу хъу-щтэп» аIоти. Ау тидзэ чылэм бэрэ дэлъыгъэп, зэкIэкIуагъ. Ар зыдэ-кIыжыкIым тхъамафэм ехъу зыми тыримыеу кIым-сымэу тыхэтыгъ. Нэмыц самолетхэр лъагэу уашхом шыбыбщытыгъэх.

1942-рэ ильэсым ишышхъэлэу мазэ тикъуаджэ нэмыц дзэкIо-литIу кьыдахы, ащ тетэу пым тшIагъ. КьыкIэлъыкIорэ мафэ-хэм нэмыцэу тиурам шызекIо-хэрэр нахыбэ кърэхэу зэпытыгъ. Шыухэр, автомашинэхэр зэблэ-чыштыгъэх. Шыу закъо тиурам кьырыкIозэ, кърэуцун зыгорэхэр кьысиуагъэх. Зи сIуагъэп. ЕтIа-ни кърэупчIагъэу кьысшыхъугъ. ТэкIу сыкьызышхым шыу кьа-мышымкIэ кьысэуагъ, ащ тетэу иш ечэпауи, игъыгу техъажыгъ.

1943-рэ ильэсым икIымафэ тичылэу зыштэжыгъагъэри шыуитIу. Ахэр зытэлъэгъум ты-штагъ. Нэмыцхэр зышIэхэм полицайхэм къралыгъэ «крас-нэхэр» кьызыкIожыкIэхэ тызэ-тырауIэкIэщтэу. Ар тыгу кърэкIы-жыи, зэкIэми тызэбгырычъы-жыгъ. Тишагу сыкьыздэлъэдэ-жыкIым зы шыур къралычъэм кьы-лухы кърэджагъ. Нэмыц шыур кьызырэсэогагъэр сыгу кърэкIы-жыи, сышынэзэ секIолIагъ. ШыуитIумэ япалохэм жьогъо зырыз ахэлъэу зысэлъэгъум сы-

Ащымыгъупшэжырэ уахътэхэр

гушIуагъ, ау тIэкIуи сыкьэщтагъ. ТIури IашэхэмкIэ узэндыгъа-гъэх. Нэмыцхэр чылэм дэхэхэмэ зы дзэкIолIыр кьыкIэупчIагъэти, ясIуагъ тыгъуасэ зэрэдэкIыжы-гъэхэр, непэ зи кьызырэмьлэ-гъуагъэр. А мафэм а кIэлитIур зыхэтыгъэ шыудзэр кьоджэ гъу-ном рекIокIыгъ, зэкIэкIожырэ пым ыуж ахэр итыгъэх.

Кьыхиубытагъэхэу непэ псаоу шыIэхэм дэгъоу кърашIэжы 1942-рэ ильэсым ибжыкIэ ыкIи 1943-м икIымафэ адыгэ генера-лэу СултIан Кьылыш-Джэрые тIогъогогъо Къэбыхъаблэ кьызы-рэм рекIокIыгъ. Ятлонэрэу кьызы-кIом кIэлэцIыкIухэм такIэкIэп-шыкIы ыпашхъэ титэу теплъыгъ, кьылуагъэхэми тядэлугъ. Тызэп-лыгъыгъэ хъакIэм генерал шыуашэ зэрэщымыгъыгъэр, нэмыц дзэ-кIолI кьызырыкIо шыуашкIэ зэ-рэфэпэгъагъэр кьэколIагъэхэм ашIогъэшIэгъоныгъ.

А зэIуIкIэм хэтыгъэхэр, зэкI пIоми хъунэу, дунаим ехыжы-гъэх, ау типкьыгъо-лэгъухэу нэб-гырэ зырызхэр чылэм кьыдэ-нагъэу дэсых, ахэми Хъаныкьо инэралым (джауштыгъэ нахыжы-хэр еджэщытыгъэх) фэгъэхыгъэу кърэбар Iаджи къралотэн алъэ-кышты.

Чылэ зэIуIкIэм кьышыгушы-лэзэ кьыкIыгъэхъэу ащ кьыло-гъагъ нэмыц хабзэм тыхэгъэу ичIыфхэр дэпсэун зэрэмылэ-кIыштыр. Ащ пыздагъэу кърэ-логъагъ Дзэ ПлъыжыкIэ Герма-нием зэрэтекIоштыр. А гушылэ-

хэр кьоджэдэхэм лъэшэу ашIо-гъэшIэгъоныгъэх ыкIи агъэшIэ-гъогъагъ мышынэу кьызырило-гъагъэр. ЗэIуIкIэм кьэколIагъэ-хэм ар лIыгъэу фалъэгъугъ, зэхэзыхыгъэхэми бэрэ игугъу кърашIыжэу хъугъэ.

Тыхэкъу фашистыдзэхэр ифы-жыгъэнхэр зышыхъагъэжыгъэр 1943-рэ ильэсым ишылэ маз ары. А заом хэлэжыагъэх я 46-рэ Дзэм хэхъэрэ кьушхъэ-шхончэо я 9-рэ дивизиир ыкIи НКВД-м ия 29-рэ пограничнэ полк. Шылэ мазэм и 26-м я 9-рэ кьушхъэ-шхончэо дивизием ытыгъэ донесением кьышилоштыгъэ станицэу Дахъом шылэ мазэм и 26-м пьидзэр да-фыжыи, шъхъафит зэрашIыжы-гъэр. Джащ фэдэу 1943-рэ ильэ-сым шылэ мазэм ыкIэхэм аджэ Мыекъопэ (Тульскэ) районыр, къралэу Мыекъуапэ, Джэджэ, Кошхъэблэ ыкIи Шэуджэн рай-онхэр шъхъафит ашIыжыгъэх. Кьуаджэхэу Афыпсылэрэ Хъащ-тыкурэ нэмыцхэр задафыжыкIэр ары Адыгеир зэрэщытэу шъхъа-фит ашIыжыгъэу зальтыгъэр. Ар мээзем и 18-м тефэ.

Пый мэхъаджэр тичIыгу изы-фыжыгъэхэм ахэтыгъэ зэолIхэм ащышэу непэ псаоу кърэнагъэр мэкIэ дэд. Партизан купэу кърэушхъэ мээым хэсыгъэхэм лыгъэу кърэхъафэгъэм, нэмыцхэм гупсэфыгъо зымытыштыгъэхэм ягугъуи кърэшIыгъэн фак. Ау а лыбыланэхэри дунаим ехыжы-гъэх. Ахэм ащышэу зы нэбгы-рэ закъу псаоу кърэнагъэр. Ар

щэр учреждением иИофшIэнкIэ кьызыфэгъэфедэгъэнхэр.

Мы Иофыгъоу кърэIэтыгъэр тэрэзэу зэшIохыгъэ зыхъукIэ, Гупчэм пашэ фэхъушты цыфэу ащ фэдэ ИофшIэныкIэ опыт гъэ-нэфагъэ зилэ, IэлэIэсэныгъэ ин зыхэлэ кандидатурэм ушдыгъэ-гъозэщт. Тицыхъэ телъ а канди-датурэм кьызырэдэбгъэщтэщтым.

Урысые Федерацием и Улэ-шыгъэ КIуачIэхэм яветеранхэм я Урысые общественнэ органи-зацие и Адыгэ регион кутамэ хэтхэм, нэмыкI общественнэ организациехэм, Мыекъопэ гар-низоным идзэ кърэулыкъушIэхэм ацIэкIэ теубытагъэ фытиIэу тыолъэлэу, Аслъан Кытэ ыкьор, ти Джэпсалэу уналэ кьытеудзэ-нэу. ЫпшъэкIэ зигугъу кърэ-тышIыгъэ Иофтыабзэхэр шыIэны-гъэм гъэцэкIагъэ зышыхъухэкIэ, кърэалыгъо программэхэр пхы-рышыхъэнхэмкIэ Адыгэ Респу-бликэм уасэу фашIырэм джыри нахъ зыкьызырэлэтыштым, Уры-сыем ифэшшошэ цыфхэр пIу-гъэнхэм иамал кьызыритыштым тыцыхъэ телъ.

Льытэныгъэ зыфэтшырэ Ас-лъан Кытэ ыкьор, Адыгэ Респу-бликэм ыпашхъэ ит Иофыгъо кьынхэм язэшIохынкIэ тиколлек-тивхэм ренэу кьызырэдбгъа-гъэщтэщтым уицыхъэ тебгъэ-лын плъэкIышты.

Мы Иофтыабзэм кIэщакIо фэхъугъэхэу, льытэныгъэ кьып-фэзышIыхэу:

— Мыекъопэ гарнизоным ипашъу, полковникэу

И. Б. ТИМОФЕЕВЫР,

— Адыгэ Республикэм идзэ комиссарэу А. В. АВЕРИНЫР,

— РОСТО-ДОСААФ-м и Республикэ организацие

итхъаматэу Т. К. БАРИЦОУ,

— Афганистан цыкIогъэ заом иветеранхэм я

Координационнэ совет итхъаматэу Д. Р. МЫРЗЭР,

Урысые Федерацием и Улэшыгъэ КIуачIэхэм яветеранхэм я

Урысые общественнэ организацие и Регион кутамэу Адыгэ

Республикэм шытэм итхъаматэу Л. С. РУДЯК

Тыу Амин, Мыекъуапэ шэпсэу.

Нэмыцхэм мээихым хэкур зальыгъым гъэзет кьыдагъэкIы-щытыгъэп, радио тIагъэп, теле-фонри джащ фэдагъ. 1943-рэ ильэсым шылэ мазэм и 29-м тидзэхэм Мыекъуапэ шъхъафит зэрашIыжыгъэр кьоджэ зэпэ-лугъхэм ашIагъэп. Адыгеир а ильэсым, мэзаем и 18-м, Дзэ ПлъыжыкIым идзэкIолIхэм зэраш-тэжыгъэми тышыхъозагъэп. Нэ-мыцхэр тичылэ зыдэкIыжыгъэм тхъамафэм ехъу тешIагъэу парти-занхэр, дзэкIолIхэр ыкIи партий-нэ ИофшIэщытыгъэхэр зэгъусэ-хэу тикъуаджэ щашIыгъэгъэ зэ-лукIэр кърэсэлэжыкIы. Ахэм кърэ-логъагъ советскэ дзэхэм шылэ мазэм ашIыгъэ наступлением ишIуагъэкIэ пьидзэм чIэнэгъэ инхэр зэришIыгъэр. Хъатыгъу-жыкьое кьоджэ Советри, кол-хозуу Шэуджэным ыцIэкIэ шы-тыри зэрэзэхэщэжыкIыгъэхэр, джащ фэдэу шIэгъэн фаехэр зэIуIкIэм кьышалауагъэх.

Мэфэ заулэ тешIагъэу еджа-пIэхэм япчэхэр кьызылэуахы-жыкIыгъэх. Ау тхылыи тызетхэщти тимылэхэу бэрэ теджагъ. Нахы-бэр еджакIо кьаколIштыгъэп зэрэлэпцIэ-лъапцIэхэм кьыхэ-кIэу. Сыдэу шытми, охътэ кьы-ныгъэ тиныбжыкIэгъум кьызы-пытчыгъэр. Кърэмыхъужэ ащ фэдэ кьин.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.

АР-м иветеранхэм ясовет

инпресс-секретарь.

СПОРТЫМРЭ ПУНЫГЪЭМРЭ

Щысэ зытепхын
ти

Адыгэ Республикэм и Лэапкэ библиотекэ щыкогъэ зэхахьэр тиспортсмен цларыохэмрэ тренерхэмрэ афэгъэхыгъагъ. Зэукулэм студентхэр, спортсмен ныбжьыкълэхэр кырагъэблэгъагъэх. Библиотекэм исектор ипашэу Кошэгъу Сачнэт зэхахьэр зерицагъ. Спортим пуныгъэ мэхъанэу илэм яеплъыкълэхэр кыралоллагъэх.

библиотекаем шэнышлу фэхъугъ ащ фэдэ зэукулэгъу гъэшлэгъонхэр зехицэнхэр. Владимир Невзоровым, Чыржьын Мухьарбий, Емыж Арамбий, Хьасанэкъо Мурат, Хьэпэе Арамбий, Мэрэтыкыо Сахьид, Хьэпэе Хьамид, нэмыкълэхэм ягъэхъагъэхэм кыатегушылагъ.

Адыгеим щызэльашлэрэ тренерхэу Владимир Овчинниковыр, Мэрэтыкыо Сахьид, Константин Чадиныр, Хьаткыо Ахьмэд зэхахьэм хэлэжьагъэх. СССР-м изаслуженнэ тренерэу

Кобл Якъубэ Урысыем и Президент ихэдзынхэу щылэштхэр кызырэблагъэхэрэм, Адыгеим испорт хэхьоныгъэу ышлэхэрэм, наукэмрэ спортымрэ зэрэзепхыгъэхэм, нэмыкълэхэм гъэшлэгъонэу кыатегушылагъ.

Искусствэхэмкълэ Адыгэ республикэ колледжым истудентхэм зэхахьэм ордэхэр кыщалагъэх.

Сурэтым итыр: зэхахьэм Кобл Якъубэ кыщцэгъушылэ.

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ культурэмрэ искусствэмрэкълэ юф зэрэзэдашлэрэм тыкытегушылэзэ, концертхэр, спектаклэхэр, пчыхъэзэхъыгъэ гъэшлэгъонхэр, фестивалхэр зэрэзэхашэхэрэм уасэ фэтэшы. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Академическэ къэшъокло ансамблэу «Налмэсым» Краснодар краим ипсэуплэу Мостовскоим зэкълэлы-клоу концертитлу кызырэщитыгъэм зэгъэпшэнхэр тигъэшлыгъэх.

«Налмэсыр» —
зэпэжъыужьыр
тижъуагъу

Мостовскоир Адыгэ Республикэм кыпэгъунэгъу. Ащ шыщ ныбжьыкълэхэр Мыекъуапэ шеджэх, юф щызышлэ зышлюигъохэри ахэтых. Дунаим щыцларыло «Налмэсым» 2011-рэ илээсым Мостовскоим концерт кызыщитым, еплгыгъэхэм лъэшэу агу рыхьыгъ. Кыкълэлълухи, пчыхъэзэхъытлу тиансамблэ афызыхицагъ.

«Шуфэс къашъу», «Налмэсыр» къэшъо», «Абхъаз къашъу» зыфилохэрэр, нэмыкълэхэри концертим еплгыгъэм агу рыхьыгъэх. «Тыргъэтор» Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Хьакъуй Анжелэ кызырешлырэм уигъэгъушхэзэ, адыгэ шъуашэм идэхъагъэ, къашъом псэ кыпызыгъэкълэрэ артистмэ ялэпэлэсныгъэ огъэлъаплэ. Тхьакълумэщэ Налбек ыпкэ ишыгъэу лъапэкълэ зыуцукълэ, нэплэгъум кырыгъэу быты шлюигъор адыгэ шэн-хабзэхэм яопхы.

Сэмэркэу зыхэт къашъом мэкъуаохэм афэгъэхыгъэр нахъ къахэтэгъэщы. Залым члэхэр зэпамыгъэу тиартистхэм бэрэ Югу кыафегъагъэх. Къашъом купкълэу илэр кыагурылагъэу зэрэплгытэрэм даклоу, тиартистхэм сэнаушыгъэ ин зэрахэлъыр пчэгум кыщагъэшъыпкэжыгъ. Хьут Сусанэ, Хьалэштэ Аскэр, Къэлэбий Сыхьатбий, Тхьагъэпсэу Мосэ къашъом хэлажэх. Кълэлэ шъыхьахынэр, хьоршэрхэм яшэрэр мэкъуао зэклом ныбджэгъухэм зэрагъэпчынагъэр къашъом кълэуатэ. Хьут Сусанэ пшъашъэм гукълэгъу кыхафэрэр, мэкъуаомэ зэрафэгумэкълэрэ лупкълэу кызылгъуныгъ, ифшъуашэу Югу фытеуагъэх.

Лэапкыер зыгъэдахэрэр

Къашъохэмкълэ шэн-хабзэхэр къэзыгъэлъэгъорэ «Налмэсым» залым члэхэр зэрэплгытэрэ тшлогъэшлэгъоныгъ. «Зэфаклор» къэзышлыр артистхэу Дыгъу Иринэ, Хьакъуй Анжелэ, Бахьукыо Адам, Юшынэ Руслъан пчэгур кыагъэбай, адыгэ шъуашэу ащыгыр нэфынэу кыатепсэрэм кызынегъэжыу. Пкыер мысысэу лъапэкълэ зэрэзеклохэрэр зыльэгъухэрэр жыкыамышэу щысхэу кытцэхъу. Нэплэгъу закълэ артистхэр пчэгум щызэгурэлох.

Уикълэлэ гупсэ удэкълэгъэу дэгъоу пшлэрэ артистхэм цыфхэр кызырэагъокълэхэрэм улгыплэ зыхъукълэ, зэгъэпшэнхэр ошлых. Дунаим «Налмэсыр» щыцларылу. Огум ит жогъо хэхыгъэмэ афэбгъадэ пшлюигъоуи уахэтэ кыюкълэ. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Шагудж Батурай «Къэмэчлэсэр» кызырешлыгъэ шыкълэр искусствэм ишэпхъэ анахъ лъагэмэ адештэ. Къэмэ 11-р цапэхэмкълэ ылыгъэу цыфхэм кыахэлплэ, зэпэжъыужьхэу пчэгум кыщычлэсэх.

Къашъоу «Ислъамыер» Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу Дыгъу Иринэ АР-м изаслуженнэ артистэу Бахьукыо Адамрэ кызырешлырэм уехъопсэнэу щыт. Иринэ ылэхэр зэриуфэхэрэр, огум зыфицши шлюигъоу къашъом «зэрэхиллэсэрэр», Адамэ ащ диштэу лъапэкълэ уцузэ, нэплэгъоу пшъашъэм фишлырэр гукълэ плэгъун олэкълэ.

«Налмэсым» кълэу кышлырэ къашъомэ ащыщ нарт эпосым кыщыгъэ хэхыгъэ «Лъэпэлэсэр». Хьут Сусанэрэ Симболэт Бислъанрэ кълэщаклох. Къашъом «Налмэсым» иартистхэр зэкълэ плэми хьунэу хэлажэх. Лэапкэ шэн-хабзэхэр кызынепкыраыхызэ, тарихым инэ-клубгъохэм уахашэ. Хьут Сусанэрэ Симболэт Бислъанрэ нэгъушлэхэу

пчэгум кыщцэхъо, Югу кыафегъорэ артистхэм ялоклэ-шыкълэхэмкълэ узылэпашэ. Къашъом купкълэу илэр еплгырэ пстэуми икыоу кыагурымылоу кытцэхъуми, оредышъоу зэхэпхырэм тхьакълумэр «егъашло». Лэапкыым кыкълэгъэ гъогур зэрэбгъэбаиштым уегупшысэ.

Шьонтырылым теорэ артистхэм лэапкэ мэкъамэу агъэлурэм Кавказ икыушъхъэхэр, огу кьаргъор, псыхъо чьэрхэр, шьоф зыкълэхэр уапашъхъэ кырагъэузох. Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу Зубаил Хьалимэ япашэу шьонтырылаохэм лэпэлэсныгъэ ин кыагъэлъэгъуагъ. «Удж хъуаер», къэшъо зэхэтхэр, нэмыкълэхэри «Налмэсыр» зыгъэдахэрэмэ, республикэр дунаим нахьышлоу щызыгъашлэрэмэ, щытхъур кытфэзыхьырэмэ ащыщых.

Еплгыкълэхэр

Концертим еплгыгъэхэм кытфалотыгъэр тшлогъэшлэгъоныгъ.

Татьяна Трендицкая:

— Къашъо пэпчэ сигуапэу Югу сыфытеуагъ. «Налмэсыр» тиклас. Сигъсэхэм ацлэклэ къэсэло нахьыбэрэ тлэгъу зэрэтшлюигъор.

Зэхъыгъэсэхэу Галина
ыкълэ Сергей Королевхэр:

— «Налмэсыр» икыашъохэмкълэ, ишъуашэхэмкълэ тыгу рыхьыгъ. Тхьагъэпсэу зэхэщаклохэр.

Валентина Клочкова, Москва
кыкълыгъ:

— Мостовскоим сыщыщ, Москва сыщэпсэу, Мыекъуапэ сыщеджагъ. «Налмэсым», Кубань къэралыгъо къэзэкъ хорым Москва сыщыплэу кыхэкълыгъ. «Налмэсыр» зыми фэгъадэрэп, джыри сеплгы шлюигъоу залым сычлэкълыжы.

Анна Пепеляевамрэ Ольга Селино-
вамрэ пшъэшъэ ныбжьыкълэх:

— «Налмэсыр» сыдигъо джыри тлэгъун тлэкълышта? Ащ тегупшысэ. Артистхэр дахэу фэпагъэх, къашъохэр тшлогъэшлэгъоных, тэри пчэгум тыкыхъэу тыкъашъо тшлюигъоу концертим теплгыт.

«Налмэсым» иоркестрэ кыщытхъугъэр макълэп. Пшынаоху Юшынэ Нэфсэт, Жьудэ Анзор, пхьэкълычаоу Лыхъурэе Заур, лэпшы-нэмкълэ кыадежыурэ Цэй Аслъан, нэмыкълэхэри шлур зыфалагъэхэм ащыщых.

«Налмэсым» ихудожественнэ пашэу Къулэ Мыхьамэт кызырэтилауагъэу, Краснодар краим концертхэр ансамблэм кыщитыгъэх, Ростов-на-Дону клонэу зегъэхъазыры.

Сурэтхэр концертим кыщытырахыгъэх.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Кыдэзыгъэкълэрэ:
Адыгэ Республикэм
лэапкэ Юфхэмкълэ,
Юкълэб къэралхэм
ащыпсэурэ тилэп-
кыгъухэм адырлэ
зэпхыныгъэхэмкълэ
ыкълэ кыбар жьу-
гъэм иамалхэмкълэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыхэшлэр:
385000,
кълэ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкълыжэ зы-
хьырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутым Юфхэмкълэ,
телерадиокуэтын-
хэмкълэ ыкълэ зэлы-
лэсыкълэ амалхэмкълэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
чыллэ гъэлары-
шланл, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-
тыхэрэм мышпып-
кыагъэу кыахафэ-
хэрэмкълэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кълыжэ ахьы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкълэ
зэтемыфэн ылгъэ-
кышт. Гъэзет-
еджэхэм кыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкълэ къэ-
зытхыгъэхэм
алэкълэгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кълэ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
3806
Индексхэр
52161
52162
Зак. 223

Хэутыным
узщыкълэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зыщыкълэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00